

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo Udruženja Jugoslov. Učiteljstva. — Poverjeništvo Ljubljana.

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. ie pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovarisa
v Ljubljani, Frančiškanska ul. 6.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatelj je pošiljati franko.

Učiteljski Tovarish izhaja vsak četrtek pop.
Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . 40.— K
pol leta . . . 20.— „
četrt leta . . . 10.— „
posamezna številka po 80 vin.

Za reklamne notice, poslane, razpisne službe je plačati po 60 vin. za vsako peti vrsto. Priloge stanejo poleg poštne še 45 K.

Telefon uredništva
št. 312.

Za oznanila je plačati od enostopne peti vrste, če se tiska enkrat . . . 90 vin.
„ „ „ dvakrat . . . 80 „
„ „ „ trikrat . . . 50 „
za nadaljnja izvršenja od peti vrste po 40 vin.
Oznaniš sprejema Učiteljska tiskarna.

Članstvo ljubljanskega Poverjenišva UJU ima s članarino tudi že plačano naročnino, torej ni treba članstvu naročnine posebe plačevati.

Naročnino, reklamacije, t. j. vse administrativne stvari, je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljsk. Tovarisa
v Ljubljani, Mestni trg št. 17/III.

Poštni čekovni urad št. 11.197.

Reklamacije so proste poštne.

Obvezna konsumna društva za državne uradnike v Jugoslaviji.

Sedemnajst tisoč vsega državnega uradništva v Jugoslaviji tvori učiteljstvo.

Pri zadnjih poročilih za povišanje draginskih doklad vsemu državnemu uradništvu se je zopet pojavila ideja, da bi se državnemu uradništvu namesto povišanih doklad dajala rače živila, obleko ter druge življenjske potrebščine v naravi. Ideja ni slaba in tudi ne nova!

Prepričani pa smo, da je niso v Beograd zanesle in zahtevale ne realizacijo (vsaj v tej obliki ne kakor io namerava izvesti sedanja vlada!) uradniške organizacije, ampak je prei mogoče, da je iniciativa za izvedbo v taki obliki izšla iz drugih krogov.

Že v Avstriji se je v času težkega položaja državnega uradništva hotelo realizirati to idejo, a ker se je uvidelo težko izvedbo tega vprašanja je država dala sprva uradništvu rače četrletne nabavne prispevke, da si **prosto nabavi** neobhodne potrebščine: pozneje je potom uradov dala na razpolago uradništvu cenejšo nabavo obutve in blaga iz državnih zaloz in prav proti koncu je država dala uradništvu v večjih centrih na razpolago gospodarske fondse s pomočjo katerih naj bi se uradništvo medsebojno gospodarsko organiziralo, nakupilo s pomočjo teh fondov ceneje blago ter bi ga brez trgovskega dobička, **no nižji ceni** oddajalo državnim uradnikom. Upravo tega gospodarstva bi imelo uradništvo v svojih rokah!

Že takrat smo imeli do take samouprave velike predsodke, ker je bilo že tedaj verižništvo v cvetu in voinočasna korupcija na pohodu.

Takoi v prvih pojavih teh konsumniških organizacij se je pokazala usodna napaka, da je bil nakup blaga bolj odvisen od provizij in gospodarskega obrata in dobička »podjetia«, kakor od tega, da se nudi članom čim cenejša dobava neobhodno potrebnih življenjskih potrebščin ter v to svrhu odpravi vsako korupcijo in zmanjša čim bolj režijske stroške. Vse polno nastavlencev je bilo »neobhodno potrebnih« pri obratu, tako da je bilo režijske več nego v kaki veletrgovini, ki je višala — mesto zmanjševala ceno potrebščinam. Prvi avstrijski »uradniški konsumi« so postali spekulativna podjetja gotovega kroga uradništva, ki ni imel čuta, da »gospodari« s tujim denariem in uradniški konsumi so zveržili svoj smoter: da niso skrbeli za čim nižja ceno dobrega blaga svojim članom, ampak so potom minimalne difference pod dnevno ceno skrbeli za to, da bi podjetje »dobro šlo« s pomočjo odjemalcev — uradnikov.

Danes hvalimo boga, da ni več teh »uradniških konsumov«, ki bi sigurno služili za oddajo slabega blaga, no visokih cenah, verižnikom, ki bi uveljavili svojo spekulacijo na podlagi »plačevanja po obrokah«, na katero tako rado nasede uradništvo.

Zadnje fonde teh uradniških konsumov je popravi ob polomu Avstrije nemško uradništvo, ki je imelo v Avstriji tudi pri nas vodilna mesta v svojih rokah, in tako tudi uravna teh fondov. Mi smo hodili kot do miloščino no kaka »cenejša živila« v te »uradniške konsume« — bili so vojni časi!

In še teh dobrot je bilo deležno uradništvo samo v večjih mestih, ker drugje, kjer je bilo malo uradništva in še to raz-

treseno in oddaljeno, ie bila tudi ta ideja — neizvedljiva!

Zato smo z malim veseljem sprejeli vest iz Beograda, ki io je razširil dopisni urad 24. oktobra in se glasi: »Komisija, ki io ie sestavil finančni minister da izdela naredbo o uradniških konsumnih zadrugah, ie končala svoje delo.

V prvi vrsti se ustanove lokalne konsumne zadruge z delnicami, ki ne smeto biti manjše od 100 dinariev.

Vsaka zadruga mora imeti svoj rezervni zaklad, v katerega pride vsako leto 20% prebitka. Kar ostane, se razdeli med humanitarne ustanove ter se uporabi kot nagrada za člane uprave, za pokojninski zaklad zadrug itd. Kar še ostane, se vrne zadrugi.

Take zadruge se lahko ustanovijo takrat kadar se glede tega sporazume najmanj 10 oseb. Za ustanavljanje zadrug ni potrebno predhodno dovoljenje. Več zadrug skupaj tvori savez uradniških konsumnih zadrug, katerega središče mora biti v Beogradu. Savez se ustanovi z najmanj tremi zadrugami. K savezu morejo pristopiti tudi one uradniške zadruge, ki so bile ustanovljene še preden ie ta naredba izšla in katere dsmeno izjavijo da se bodo prilagodile savezu v vseh točkah tekom treh let.

Delnice za ustanovljenje saveza ne smejo biti manjše od 200 dinariev. Vsaka zadruga mora za vsakih sto svojih članov plačati gotovo vsoto savezu. Kar se tiče glavnice, sestoji ta v glavnem iz delnic, katere plačujejo zadruge in iz 10% odbitka, ki ga bo država odvzela draginskih dokladam svojih nameščencev. Tako financiranje zadrug predvidevajo za pet let.

Na ta način mislijo pridobiti 8 do 10 milijonov dinariev na leto. Finančni minister bo stavil zadrugam na razpolago tudi še druga sredstva, ali vendar bo zadrugi glavnici vir dohodkov v splošnem denar katerega bodo sami uradniki in uslužbenci plačevali za vzdrževanje svojih zadrug.

Savez mora imeti tudi svoj rezervni zaklad, v katerega se bo vlagalo 50% od prebitka. Naloga saveza ie, vzdrževati konsumne zadruge v državi, ustanavljati nove zadruge in vršiti revizije zadrug po enkrat v dobi dveh let. Poleg tega mora savez skrbeti za to, da dobavlja za svoje zadruge potrebščine in mora v to svrhu ustanoviti delavnico za obleko, obutev in druge predmete. Savez ima nalogo, da radi svojih ciljev stopi v stik z drugimi savezi. Naredbe glede ustanavljanja konsumnih zadrug se ne razlikujejo od podatkov in uredb v zakonu o zadrugah.

Priznamo, da ie to v veliki obliki zamišljen načrt za gospodarsko osamosvojitve uradništva: priznavamo, da ie to velikopotezni načrt, s pomočjo katerega bi se dalo preprečiti višanje cen, bi se dale cene ustaliti in preprečiti umetna spekulacija in vzdrževanje visokih cen od strani prekopovalcev in trgovcev — če bi bili ti konsumi obsežno razprostrjeni no vset državi in res na pravi zadrugiški in solidni podlagi oziroma upravi, ki bi imele zveze direktno s producenti: vendar predno se to more izvesti, ie še en vozi da država izda stroge in neovrgljive odredbe proti vsekaki korupciji navijanju cen in verižništvu ter sama direktno pomaga zadrugam pri nabavi blaga.

Dasi ie to važen problem ne samo za uradništvo samo, če bi se to izvedlo, ampak tudi za državo samo in nene notranje gospodarsko-socialne razmere, vendar ne

moremo prezreti napake, ki se ie napravila pri izdelavi tega načrta, da se ie namreč to vrašanje presojalo samo z velikopoteznega stališča splošne koristi in štiti lo ugodno stanje zadrug, pri tem pa se ie računalo na brezpogojno poštivovalnost uradništva v preveliki meri ni pa se pregledalo predloga s strani koristi in interesa uradnika, ki ga bo imel od zadrug neposredno. In od tega, kako bo uradništvo zadovoljno pri vinarjih z zadrugo, ie odvisen ugoden uspeh vse akcije.

Država hoče prisiliti vse uradništvo, da postanejo člani uradniških konsumov. V to svrhu bo vsakemu uradniku odtegnila 10% draginske doklade za zadrugo, poleg tega bo pa vsak uradnik moral plačati 100 dinariev in predpisano vpsnino kot delež zadrugi. Na ta način bo vsak državni uradnik moral plačati na podlagi sedanjih draginskih doklad povprečno 204 K za zadrugo mesečno. Uradnik bo prisiljen nalogati svoj kapital v zadrugi, ker mu ga bo država odtegnila, neoziraje se na to, ali bo porinesel onih 204 K mesečno pri nakupu blaga v uradniški zadrugi ali ne bi morda izhajal ceneje in dobil boljše blago, če nakupi blago pri trgovcu. To edino vrašanje ie merodajno za uradnika pri vstopu v zadrugo in ne — sila.

To bo delalo pri marsikaterem uradniku predsodke do započete akcije.

Poleg tega izgleda ta oblika odtrgavanja nekako ponesrečena in nasilna. Ze prejudic nekaterih sedanjih uradniških zadrug, da morajo njeni člani biti ie oni, ki so člani uradniških društev, se nam zdi zelo nedemokratičen in nasilen. Posebne važnosti pa nastaja vrašanje prisilnega odtrgavanja draginskih doklad za samec in one uradnike, ki se vsled krajevnih razmer in oddaljenosti niti ne bodo mogli posluževati uradniških zadrug. Za nie bo 10% odbitek draginske doklade značil osebno prikrašanje pri mesečnih dohodkih izvršeno neoprostovolnim potom.

V drugem slučaju država ne more računati na 8 do 10 milijonov dinariev na leto za financiranje zadrug.

Drug predsodek ki ga bo dobil uradnik do zadrug nastaja zaradi razdelitve čistega dobička prebitka.

V tem oziru so moremo vseeno spomniti delavskih konsumnih društev, ki klub korupcijam in zlorabam nudijo svojim članom vendar še mnogo gospodarskih ugodnosti, rekli bi skoro da se bolj ozirajo na koristi svojih članov kakor dosežanje uradniške zadruge.

Delavski konsumi razpolagajo donajveč z blagom najrazličnejših vrst, takorekoč vseh vrst potrebščin: cene ie znatno pod dnevno ceno, enakovrstnih predmetov; delnice so obrestovan kapital z dividendami, katerih višina se povečini odmerja na podlagi prebitka: poleg tega ob zaključku prežne vsak član procentualen delež od vsote vsega konflenga blaga ki se mu izplača na podlagi izkazil v degariu ali v blagu.

Uradniški konsumi štiti lo in upoštevajo bolj interese zadruge kot dobiček, ki ni se nudi članom na podlagi zadrug.

Prebitek uradniških konsumov se prei uporablja za vse kot za člane same: 20% dobi rezervni zaklad: kar ostane se razdeli med humanitarne ustanove ter za člane uprave, pokojninski zaklad itd., kar še ostane, se vrne zadrugi.

Kie ie dobiček za člane, katerim ie zadruga namenjena in za katere ie ustanovljena? Kako pride uradnik do tega, da se bo z njegovim kapitalom podpiralo huma-

nitarne ustanove? Kako pride uradnik do tega, da bo dražje plačeval blago, da se bo iz njegovega denarja podpiralo humanitarne ustanove?

Ali ni zadruga strogo gospodarsko podjetje, torej se ima tudi čisti dobiček uporabiti za to, da se nudi potem po nižjih cenah neobhodno potrebne življenjske potrebščine, da si jih lahko nabavi tudi najsibše situirani uradnik. Ali ni to humanitarni namen!

Čisti dobiček ali prebitek zadrug se ima uporabljati izključno v to svrhu, da se nudi članom-uradnikom blago po čim nižji ceni mogoče nižji ceni — izvzemši uporabo za režijske stroške.

O razdelitvi prebitka imamo tudi slabe vzglede, kako ie uradništvo, dasi sicer na obroke, vendar ne prvovrstno blago po precej visokih cenah plačevalo v ohlajilnici od katerega denarja se ie prebitek uporabljal v humanitarne namene. V javnosti smo na čitali, kateri zavodi so dobili ta denar in koliko dobička ie prinesla oblačilnica. Kako pride uradništvo do tega, da dražje plačuje blago in se prebitek potem deli drugam: umestneie bi bilo, da bi bilo blago ceneje in bi bilo s tem ustrezno neobhodni potrebi uradništva no obleki. Enako nezdravo načelo se sedaj zopet postavlja pri uradniških zadrugah!

Vsekakor sega obsežno ustanavljanje uradniških zadrug globoko v socialno življenje uradništva in ima vpliv na splošne gospodarske razmere. Prizadet bo pri tem vsak posameznik, zato ie neobhodno potrebno, da se vrašanje, še predno bo izdana naredba, spravi v javno razpravo in da tudi naše organizacije označijo svoje stališče do uradniških zadrug.

ОРГАНИЗАЦИЈА УЧИТЕЛЦА И ЗАБАВИЛА У ДРЖАВИ С. Х. С.

Organizacija učitellic in otroških vrtaric v državi SHS.

»Učiteljska Borba«.

Човек и жена су једно тело. Раздвојте их — не постоји живот. Историја их је разделила. Класна друштва учинила су ту поделу јачом. Економској подјарљености додала су и поделу подјарљености. У томе знаку столенима и тисућима година проводи жена свој живот, дајући живот роду људском. У томе погледу капиталистички начин привреднога рада показује исту тенденцију само оштрију. Ну у тој оштрији леже болони али и спас за жену.

Како? У чему?

Капиталистички начин привреднога рада истерао је савремену жену на поље конкуренције. И нема физичкога рада ради коре хлеба где савремена жена не учествује. Сиђите у најдубље руднике па и на дно морског ту ћете наћи жену; пените се на највеће висине, где радничка рука диже палате и ту ћете наћи жену. То исто вреди и за послове умнога карактера. Савремено друштво има данас огроман број професија у којима су жене успелне. Међу тим пословима школски и у опште васпитачки посао заузима видно место.

Шта значи то? Женско питање ма у којој се форми појављивало само је један део радничкога питања, јер савремена жена првенствено пати као радница. У томе погледу не разликује се ни положај наше учитељице. И она као свака радница пати и жена патња није мала. Колико болова притискују душу тих слабих бића растурених по селима не само Шумадије него и по селима Македоније? Колико болова подривају

srce tih slabih biha bачених пред ноег гадости людске? Колико је преживелих болова од изрода людских којих има чак и међу управитељима школа, председницима општина, кметовима, полицијским писарима, ереским начелницима, надзорницима школским, школским инспекторима и Министрима Просвете? Колико болова трују дивна осећања и још неојачале идеале што тивају на дну душе тих слабих биha често пута стављених изван закона и изван сваке вере да та биha имају право на живот? Колико болова?

И ти болови морају имати излива свога и морају имати циља и смисла свога. Суморно чело данашње учитељнице и борбен став њен последица су таквога положаја. И никада се све то није могло лепше манифестовати него на лицама оних, које су на челу овога покрета. Јер ако је реч о суморном челу и вечитој збиљи председница те организације г-ђица Савка Радичевићева има га увек а ако је реч о борбености духа и давању отпора недаћама живота ту је жив пример г-ђа Јелена Ивановић подпредседница те организације. Додајте томе марљивост и вечиту радљивост секретара организације госпоње Команин и онда сте створили све што вам треба да један покрет, коју има достојне представнике своје, који ће му дати све што му се дати може.

Ну шта хоће тај покрет?

Циљ нам је, веле нам оне у своме прогласу:

1. Да удружимо у једну широку организацију све учитељице и забавиље Краљевства С. Х. С., те да удруженом снагом можемо јаче и више утицати на просветни и културни развитак учитељица и забавиља као јавних радница. — 2. Да радимо на задовољавању права својих чланова у смислу њихових дужности. — 3. Да утичемо на просветни и културни напредак женског подмлатка, као и на буђење жене у широком слојевима народа. — 4. Да радимо на јачању и одржавању другарских веза између свију учитељица и забавиља, па и учитеља поданика-ца Краљевства С. Х. С. и њихових организација без обзира на веру.

Колико смисла у ове 4 тачке? Развити већу духовну културу код учитељице! Само то па је нађена полута којом се многи терети о пута уклањају! О да је код наше учитељице више духовне културе, не би се дешавало да по који управитељ школе треска ногом о патос пред њом, која му је у свакоме погледу равна; да многа од њих дочекује школског надзорника са страхом, него би га очекивала слободно и с правом тражила помоћи од њега; да Главни Одбор Учитељског Удружења на Првоме Учитељскоме Конгресу багателише учитељицу тиме што јој не да ни једно место у раду тих дана и не би учитељи радикали предлажући у својој групи за Главни Одбор и госпођицу Радичевићеву мотивисали тиме, »што је госпођица Радичевићева чврсти радикал од многих учитеља радикала, јер увек гласа са учитељима радикалима.« Да, да. Све се то не би могло десити и још много што шта што је за нашу учитељицу понижавајуће.

Постигли ово прво значи наоружати се и спремити за интелектуалну и у опште идејну борбу са друштвом и бити сигуран у победу. Јер ко се наоружа и буде спреман да тим оружјем рукује тај је сигуран да добије права према дужностима својим, и тај је сигуран да и на другога утиче у просветном и духовном погледу и да га креће напред. Наведени циљеви ове организације то и траже.

У то име ми срдљиво поздрављамо организацију наших колегиња — али напомињемо:

Оснивање ове организације не треба да значи напуштање Учитељског Удружења него јачање свога утицаја на њ у смислу сузбијања свију лажи које нам сервира Главни Одбор Учитељског Удружења;

Трошити своју снагу на просветни и културни напредак женског подмлатка не у центрима већ у сиромашним и пролетерским крајевима вароши и села наших, јер њима највише треба просвете и културе людске.

Тако радећи организација наших другарица по послу имаће свога оправдања са гледишта њихових личних интереса и смисла са гледишта општих интереса, које смо ми имали у виду, говорећи о њиховом покрету поздрављајући га срдљиво и нудећи му сву своју помоћ у чему је и у колико будемо могли и умели дати. Драг. М. Михаиловић.

Опomba uredništva: Српска учитељска јавност доследно изпушта учитељице женских рођаки деј и туди в темјанку и при снованју организације учитељице вшех категорија за државо SHS позабљјају на то категорије.

Organizacija komunističnoga učiteljstva v Jugoslaviji.

Учители комунисти из Србаје со имели дне 16. јулија т. л. скупшћино в Београду, на kateri со оцртили главне смјернице својих нацел и идеј. ки њи хоћеио застонати на конгресу.

На конгресу со остали с својимј предлози в манифјесту, зато со издали посебно изјаво с katero со знова фиксирали своје ставље и з летакотом и пототм својега часописа манифестирали за своје нацелно ставље.

Та неуспех на комунистичнега учитељства ни олашил, ампако со се з всо сило вргли на ширјение својих идеј и назоротм међ учитељством тер окрепљенотм своје струје и културне организације. В својотм гласилу »Учителиски Борби« је издало водство културне организације комунистичнега учитељства посебен оклик »Учителием комунистотм Југославије!«

О впрашању организације учитељев социјалистотм-комунистотм в Југославији со подробнеје разправљали на VII. скупшћини и издали следеће резолуције:

1. Организација учитељев (ије) комунистотм остане како доседај социјално-политичнега борбенега значаја освјаталоца си нацела комунистична и изпунујоца все одлобје странкиних конгресов.

2. Члани те организације со lahko члани Учителиског Удруженија и других учителиских организација, али њихова акција в њи мора бити така, да делујоца за увећављјение идеј учителиског синдиката, ки је вчланијен в Централнем синдикалнем већу Југославије.

3. Члани управе Учителиског синдиката со члани те организације само в темј случају, че је Учит. синдикат вчланијен в Централнем синдикалнем већу Југославије. Вендар туди в темј случају не престане сodelovanje Учителиске комунистичне организације.

В 1. штев. VI. летника (1920) има нациснјена »Учителиска Борба« првила културне организације учитељев (ије) социјалистотм-комунистотм в Југославији.

Синотер организације је:

a) зашћита политично-економских интересов на основи разреднега боја;

b) преоснова основнега шолства в смислу принципотм социјализма;

c) делованје за преобразбо дружабнега реда в смислу комунизма, послужујоца в вseh метод. ки се њи послужује комунистична странка и остале делавске организације.

Средства со:

a) агитација и пропаганда в смислу смотра међ учитељством;

b) протести пототм тиска и скупшћин протв вsem оним ки кршио учителиске првила али издајато реакционерне законе и разбисе, ки се напашајо на интересе делавскега людства и шолот;

c) solidarno дело с комунистично странку Југославије и делавскимј професионалнимј организацијама, в вseh случајих, ки сегајо в общје интересе людства и на та нацел сodelovati с централним странкинтм већотм;

d) издајанје (месеочно али полмесеочно) гласила организације и прирејанје посебних издај, ки бодо ширле социјалистично шхватанје учителиског положаја, наше просветне политике и в общје социјална впрашања с комунистичнега видика, како за преуредитев организације народнега шолства и просвете по превзетју областев од страни пролетаријата.

Надальна првила со обичајне всебине.

Како гибанје вseh посамежних идејних скупин међ југословјанскимј учитељством, тако хоћеотм туди гибанје надалье заследовати. Припомињамо па, да је српско социјалистично учитељство организирано туди хкратв в Удружњу Југословјанског Учителиства и се бори кот опозиција за увељављјение својих идеј.

Iz naše organizacije.

Друштвене вести.

— Зборованје »Учителиског друштва за мариборски шолски окрай« бодо 11. нов. об 10. uri в Марибору в мали дворани Народнега дома.

Вспоред:

1. Порочило о друштвенихј задевях.

2. Надальеванје о конгресу в Београду.

3. Предлоги и случајности.

Gotovo bridete vsi, ko že 3 mesece nismo imeli sestanka!

Председница Мар. Godec.

— Учителиско друштво за место Птуј и птујски окрай зборује дне 11. новембра т. л. об пол 11. uri в Младки в Птују по следећем спореду: 1. Задњи записник, 2. Дописи, 3. »Слам« ref. Ing. Ferdo Lupša, 4. Подробни учни нацрт за землепис и zgodovino, 5. Sprememba pravil, 6. Slu-

čajnosti, Pevska vaja ob 10. uri, Po zborovanju Martinova gos.

— Козјанско учителиско друштво зборује задњи в текоћем лету в четртек, дне 4. новембра 1920. об пол 11. uri в Козјем по следећем вспореду:

1. Дописи.

2. »Некај миеліајев о поуку србохрвашћине на наших людских шолех.« Пороче- валец тов. Шетине — Prevorje.

3. Stanovsko društvo »Учителиска са- nodomoč.«

4. Slučajnosti.

На полнотевјилно удељебо ваби под- председник: Ante Potočnik.

— Зборованје кочевског учителиског друштва, в субото, 23. т. м. је зборовао учитељство тега окрая в Ribnici. Јал, да нам ни било небо наклонјено и је сити Jupiter Pluvius задржал marsikateroga člana doma.

В поздравнем говору је товариш председник оменјал товарише, ки со нас з равимј шолским летотм запустили. Међ тем је товаришца Kavčič - Urbančičeva, ки нас је запустила за ведно, преселивша се в бодоочност, кјер ни гнус- них странкарских борб, кјер владата мир и слога. Слава њенотму спомину! Новодошлим па кличемо добродошлицо в нашем другаће прецеј запущче- нем окрају. Позорност вzbуди писмена опра- виљба одсотности г. надзорника, ки жељи зборова- њу успеха и поздравља навзоће.

В својотм надальнем порочиљу оменја пред- седник, догодков, ки со се одиграли на светов- нем позоришћу и дома.

Посебно маркантни и в наше становске за- деве глобоко сегајоци со учителиски конгреси, ки со се в тем лету вршили. Чеško - словачко учитељ- ство је зборовао в Праги, југословјанско в Бе- ограду, в августу па југословјанско учитељство заседнега оземља в Trstu.

То со весели појави, то со светли моментв в нашем становском живљенју.

Тода в темј часу со доживели, Slovenci Pri morja požig svojega kulturnega središča в Trstu (Narodnega doma), а в нови домовини нај- већји пораз изза часов Ljudevita Posavskega, Slovenca peljejo vnovič на morišče и вадљјао за његово имовино, лепо нашо земљицо, Sramota за XX. vek, sramota за Entento и вso њено јавност, ки не дигње гласу протеста протв не- зашћисанім кривіцам в заседнем оземљу, sramota занју, да одреја гласованја ле за по- крјите своје безшћидности з кринко њинавске добротности в покрајинах, ки со спорне по своји географски и господарски леги, а пушча компакт- не масе разних народотм протв њиј волји в тујотм јарму и то Slovane Primorja и друге.

На место немшега стопа брјтско - франко- ски милитаризм! Западнотму капитализму на јубо смо морали изгубити Корушко, њему и ње- говотму страху пред маšчевалностју бодоће Немције нису морали положити в гроб своје брате преко Karavank.

Vedite, да словенско учитељство обечти та пораз кот својо најхушбо бол, кот најстрашней- ше разочаранје, да зре з жалостју, како убјајо крвинки западне коруптне цивилизације његов род, а стискајоца пести присега, да подгоже та ударец његово вztajnost, да подвоји његово дело за народ и скупно домовино, зграјено на гробових тисоцев, посвечено с крвио најбољших синов.

Наше јединство поживља тежке днєве, сепа- ратисти дигајо главе, а словенско учитељство не іше кривцев никјер, кер смо криви на поразу vsi и то равнотм толико в Београду - Загребу кот в Ljubljani. Napram ententi hlapčevski, в no- tranjosti strankarsko - malenkostni, то је наш пораз. Kvišku srca, — в бој за одрешење засу- њених братотм и сестра — з вztajnim култур- ним делотм, з вztajo борцев, ки нам с својо од- лоочностју припоморејо к успеху. Меје се бодо изпремениле, народи се бодо отресли својих до- седанјих узурпаторев и то тако, да не бодо впра- шали прав никакєга довољенја при паришко - lon- донских базираних и њиј хлапцех в Rimu и друготм.

Наш искрен поздрав велја Vam, несрећни наши соројаци, наше симпатије со при Vas. Наши сте и наши бoste, то је gotovo.

Ако хоће наш стан досеоти свој циљ, мора сам себе дигнити. Людје кривих хртбєне и су- жењскега духа не moreјо вztajati крєпких ин- дивидуалитет.

Политични демагози жељє хлапцев, жељє людјє без зчајајев — учитељство па нај јим обрача- хрбет. Потребна нам је крєпка организација, за- то vsi на дело занју. Данєс је ту, темелј и је постављєн то је UJU — толико запљувано и омалежевано од наших политичних заплотников. Мало часа обстоји, а zaznamuje па же lahko два успеха:

Реšitev nadzorniškega vprašanja и regula- ција плач озиroma повишанје draginskih doklad. Brez нје и преко нје не гре већ. Zmaguje туди там, кјер се и ставијо запрєке на пот.

Temu циљу — осамосвојитве vsakega varu- штва владajoćih strank hitimo naproti, odstra- њујемо вше крєпке и вршимо туди на себи об- јективно критико, да се дигнемо над седанју корупцију и демагогију: Да па рабимо в то ле- ено stanovsko organizacijo, то је јасно vsako- mur, ки ни слєп. Из vsake непремишљєне бесєде, из vsakeга предвојнега изрєза, ки га kdo међ нами загреши, изјавјати конєквєнце и деловати

po geslu divide et impera, to prepušćajmo mai- kontentom, ambicioznim naravam in nam mo- goćim separatistom.

Vzгled Italije, кјер је учитељство разцеп- лјєно в 8 организациј, па нај нам бо гласєн опо- мин, како слабо бо за нас, че се посрећи же здај устварјати при нас организације, ки нај се деле по световнем, политичнем и мorda celo оsebнем prepričanju озиroma делу за dosego korit.

На то је товаришца тајница пречитала записник задњєга зборованја.

Товаришца Jelka Jakšєtova нам је в temperamentno писанем порочиљу подала своје втисє из кралєвског Београда.

Из њєнега говора је звєнєла mehkočuteća словєнска душа, ки је полна идеала шла в југосло- ванско Мєко, ки је ирепєнєла по trenєtku, ко бо mogla videti središće наше domovine.

Bila је там — не толико ради конгрєса — како ради својєга хрепєнєја, своје жељє по удејствованју југословјанске misli. Зато је жеља концєм својєга порочиља бурно zahvalo navzo- ćih, ки со в духу romali з нју дел и назај, zri z нју pomembnejše dogodke nepozabnih dni.

Ker је шла дол без ambicij, brez предсодков, је бил њєн говор полн белих барв, полн цветја и златєга soluca, међтем, ко је товариш предсєд- ник подалајо слику учителиског конгрєса цртал з реализмом втисє, ки нiso в celoti тако лепи kot доздај оменјєри.

Teжко је подати објективно слику првєга се- станка, а јавно је, да је положєн temelj емотиј организацији учитељства, да је зmagala идеја ста- новскега - strokovnega удружєња без озиrotm на владajoćє седанју али бодочо политично кон- стелацију.

Poudarja, да со билє међ конгрєсовци туди малє nizkoine душе, ки со iskale same посебно- сти povsod. Bilo је међ нами separatistov, ки нiso vedeli другєга, како плјунити на конгрєс s тем, да со извєкли из њєга посамєзне вzklike и њиј подали кот слику конгрєса позабљјајоца при- тем, да то ни бил smoter конгрєса темвећ ле trenotni израз субјективно ориєнтираних душ в бурни дебати.

Toda strankarski šarlatani rabijo to и zato се planili kot psi на те посамєзности и њиј раз- бунујоца подали политични јавности в veselje на- sprotnikov, стану в škodo.

Ponavljam še enkrat, да је било marsikaj, kar ni bilo ravno preveć idealno и prelepo, да је marsikdo туди телєсно неколико потрпєл, toda без труда, без пошћивалности ни нїч на свету.

Kako глобоко је сегла идеја UJU нам до- казује најбољ дејство, да со до данєс sklenile naslednje наше организације pristop к UJU: Ve- liki Bečkerek, Maribor (celokupna Zaveza), Split (dalmatinski Savez), okrožje Šabac, Beo- grad, Pančєvo, Bitolj, Novi Sad (Bačka - Ba- ranja), Požarevac, Vranja, Kruševac. То со члани UJU. 23. sept. в Indiji зbrano учитељство Stare Pazove, Rume в Zemuna је sklenilo, да је за идеју ујєдинєнја и pristopi заєно с hrvaškim Savezom к UJU.

Tako гре идеја по домовини, и в doglednem часу strne вєсє учитељство, ки не іше sepa- ratizma из kateregakoli vzroka, в eno falango не само з бесєдани темвећ з realnostју, да бо идеја, изрєчєна в Београду postala дејство вєсє povsod.

Jugoslovanstvo је на pohodu — SHS из- глнја и умира.

Naslednja točka је било порочило из Maribora — порочило о задњєм delegaцijском зборованју Zaveze.

Poroчило предсєдникотво ни било ravno novo, кер је подал »Учит. Товариш« изчрпно порочило о тем zgodovinskem зборованју. Из њєговега из- вajanja povzamem ле, да је туди в debataх в Mariboru vladala semtertja še predvoјna sub- јективност.

В debati со падали изрази, ки нiso данашњим размерам primerni. Moderno nadahnmєn ин- telligent не зре већ на странке з очни некєтерих debaterjev, toda не sodimo tega ostro, кер је avtokritika најтежја.

To је pokazal Hrenov referat, ки је znak, да жељимо sanacije, да жељимо odstranjenja vєsєга, кар povzroča vroćє kri и razburja strasti.

Le не bojmo се stvarne критике, не bodimo preozkosrćni и не valimo вєсє кривде ле на на- sprotnike.

UJU и њєгова првила нај postaneјо kri и meso organizatoričnega дела, а јављјао нај се туди в наших гласилих, кер изhajajo же данєс članki, ки нiso popolnoma neoporećni в политичнем озиру (»Narodna Prosveta« в некєтерих člankih).

Skupnost zahteva poшћivалности, zahteva tolerance и јасности в политични ориєнтацији. То со misli порочила.

Zadnja točka зborovanja је вzbudila li- valno разпрєво, из katere posnemam ле на- sledнје:

a) За spomenik tovarišu Goltmayerju pri- speva друштво неколико, dasi ni бил nikdar в окрају. V то порабі preostanek из Beograda.

b) Товаришца Šiška је вzbudila zanimanje за окрай, учители, knjižnico, ки sedaj sameva в Ribnici и њєне knјige леже zaprašєne в omarah. Toda туди за dopolnjevanje knjižnice sklene učitelјstvo важне sklepe.

c) Glede Narodne Prosvete се sklene, да се predlaga šol. nadzorstvom, да naroči učitelјstvo

srce tih slabih biha bачених пред ноег гадости людске? Колико је преживелих болова од изрода людских којих има чак и међу управитељима школа, председницима општина, кметовима, полицијским писарима, ереским начелницима, надзорницима школским, школским инспекторима и Министрима Просвете? Колико болова трују дивна осећања и још неојачале идеале што тивају на дну душе тих слабих биha често пута стављених изван закона и изван сваке вере да та биha имају право на живот? Колико болова?

И ти болови морају имати излива свога и морају имати циља и смисла свога. Суморно чело данашње учитељнице и борбен став њен последица су таквога положаја. И никада се све то није могло лепше манифестовати него на лицама оних, које су на челу овога покрета. Јер ако је реч о суморном челу и вечитој збиљи председница те организације г-ђица Савка Радичевићева има га увек а ако је реч о борбености духа и давању отпора недаћама живота ту је жив пример г-ђа Јелена Ивановић подпредседница те организације. Додајте томе марљивост и вечиту радљивост секретара организације госпоње Команин и онда сте створили све што вам треба да један покрет, коју има достојне представнике своје, који ће му дати све што му се дати може.

Ну шта хоће тај покрет?

Циљ нам је, веле нам оне у своме прогласу:

1. Да удружимо у једну широку организацију све учитељице и забавиље Краљевства С. Х. С., те да удруженом снагом можемо јаче и више утицати на просветни и културни развитак учитељица и забавиља као јавних радница. — 2. Да радимо на задовољавању права својих чланова у смислу њихових дужности. — 3. Да утичемо на просветни и културни напредак женског подмлатка, као и на буђење жене у широком слојевима народа. — 4. Да радимо на јачању и одржавању другарских веза између свију учитељица и забавиља, па и учитеља поданика-ца Краљевства С. Х. С. и њихових организација без обзира на веру.

Колико смисла у ове 4 тачке? Развити већу духовну културу код учитељице! Само то па је нађена полута којом се многи терети о пута уклањају! О да је код наше учитељице више духовне културе, не би се дешавало да по који управитељ школе треска ногом о патос пред њом, која му је у свакоме погледу равна; да многа од њих дочекује школског надзорника са страхом, него би га очекивала слободно и с правом тражила помоћи од њега; да Главни Одбор Учитељског Удружења на Првоме Учитељскоме Конгресу багателише учитељицу тиме што јој не да ни једно место у раду тих дана и не би учитељи радикали предлажући у својој групи за Главни Одбор и госпођицу Радичевићеву мотивисали тиме, »што је госпођица Радичевићева чврсти радикал од многих учитеља радикала, јер увек гласа са учитељима радикалима.« Да, да. Све се то не би могло десити и још много што шта што је за нашу учитељицу понижавајуће.

Постигли ово прво значи наоружати се и спремити за интелектуалну и у опште идејну борбу са друштвом и бити сигуран у победу. Јер ко се наоружа и буде спреман да тим оружјем рукује тај је сигуран да добије права према дужностима својим, и тај је сигуран да и на другога утиче у просветном и духовном погледу и да га креће напред. Наведени циљеви ове организације то и траже.

У то име ми срдљиво поздрављамо организацију наших колегиња — али напомињемо:

Оснивање ове организације не треба да значи напуштање Учитељског Удружења него јачање свога утицаја на њ у смислу сузбијања свију лажи које нам сервира Главни Одбор Учитељског Удружења;

Трошити своју снагу на просветни и културни напредак женског подмлатка не у центрима већ у сиромашним и пролетерским крајевима вароши и села наших, јер њима највише треба просвете и културе людске.

Тако радећи организација наших другарица по послу имаће свога оправдања са гледишта њихових личних интереса и смисла са гледишта општих интереса, које смо ми имали у виду, говорећи о њиховом покрету поздрављајући га срдљиво и нудећи му сву своју помоћ у чему је и у колико будемо могли и умели дати. Драг. М. Михаиловић.

Опomba uredništva: Српска учитељска јавност доследно изпушта учитељице женских рођаких деи и у тим случајима и при снованју организације учитељице свих категорија за државу SHS поздрављају на то категорије.

Organizacija komunističnoga učiteljstva u Jugoslaviji.

Учители комунисти из Србије су имали 16. јула т. л. скупшћину у Београду, на којој су оцртали главне смернице својих намера и идеја. Ки њи хоћеио застанати на једном месту.

На конгресу су остали с својим предлози у манифесту, зато су издали посебно изјаву с којом су знова фиксирали своје ставове и з летаком и потом својега часописа манифестирали за своје начелно ставишће.

Та неуспех на комунистичног учитељства ни олашћил, али се з всо сило вртели на ширење својих идеја и наazorov med učiteljstvom ter okrepilientom svoje struje in kulturne organizacije. V svojem glasilu »Učiteljski Borbi« je izdalo vodstvo kulturne organizacije komunističnoga učiteljstva poseben oklic »Učiteljem komunistom Jugoslavije!«

О впрашању организације учитељев социјалист-комунистов у Југославији су подробнеје разговарјали на VII. скупшћини и издали следеће резолуције:

1. Организација учитељев (и) комунистов остане како досада социјално-политичног борбеног значаја остварујући си начела комунизма и изолнујућа все одлобче странкиних конгресов.

2. Члани те организације со lahko члани Učiteljskoga Udruženja in drugih učiteljskih organizacija, ali njihova akcija u njih mora biti taka, da deluje za uveljavljanje idej učiteljskega sindikata, ki je vključen v Centralnem sindikalnem veču Jugoslavije. Vendar tudi v tem slučaju ne prestane sodelovanje Učiteljske komunistične organizacije.

3. Члани управе Učiteljskega sindikata со члани те организације само у тем случају, че је Učit. sindikat vključen v Centralnem sindikalnem veču Jugoslavije. Vendar tudi v tem slučaju ne prestane sodelovanje Učiteljske komunistične organizacije.

V 1. številu VI. letnika (1920) ima napisana »Učiteljska Borba« pravila kulturne organizacije učiteljev (i) socialistov komunistov u Jugoslaviji.

Simbol organizacije je:

a) zaštita politično-ekonomskih interesov na osnovi razrednega boja; b) preosnova osnovnega šolstva u smislu principov socializma; c) delovanje za preobrazbo družabnega reda u smislu komunizma, poslužujoč se vseh metod, ki se jih poslužuje komunistična stranka in ostale delavske organizacije.

Sredstva so:

a) agitacija in propaganda u smislu smotra med učiteljstvom; b) protesti potom tiska in skupšćin proti vsem onim ki kršijo učiteljske pravice ali izdajajo reakcionarne zakone in razbise, ki se nanašajo na interese delavskega ljudstva in šolo;

c) solidarno delo s komunistično stranko Jugoslavije in delavskimi profesionalnim organizacijami, u vseh slučajih, ki segaio u obće interese ljudstva in na ta način sodelovati s centralnim strankinim večom;

d) izdajanje (mesečno ali polmesečno) glasila organizacije in prirejanje posebnih izdaj, ki bodo širile socialistično shvatanje učiteljskega položaja, naše prosvetne politike in u obće socialna vprašanja s komunističnoga vidika, kako za preureditev organizacije narodnoga šolstva in prosvete po prevzetju oblastev od strani proletarijata.

Nadaljna pravila со običajne vsebine. Kakor gibanje vseh posameznih idejnih skupin med jugoslovanskim učiteljstvom, tako hoćemo tudi to gibanje nadalje zasledovati. Pripominjamo pa, da je srpsko socialistično učiteljstvo organizirano tudi hkrati u Udruženju Jugoslovanskoga Učiteljstva in se bori kot opozicija za uveljavljanje svojih idej.

Iz naše organizacije. Društvene vesti.

— Zborovanje »Učiteljskoga društva za mariborski šolski okraj« bode 11. nov. ob 10. uri u Mariboru u mali dvorani Narodnoga doma.

Vspored:

1. Poročilo o društvenih zadevah. 2. Nadaljevanje o kongresu u Beogradu. 3. Predlogi in slučajnosti.

Gotovo bridete vsi, ko že 3 mesece nismo imeli sestanka!

Predsednica Mar. Godec.

+ Učiteljsko društvo za mesto Ptuj in ptujski okraj zboruje dne 11. novembra t. l. ob pol 11. uri u Mladiki u Ptuj po sledećem sporedu: 1. Zadnji zapisnik, 2. Dopisi, 3. »Slam« ref. Ing. Ferdo Lupša, 4. Podrobni učni načrt za zemljepis in zgodovino, 5. Sprememba pravil, 6. Slu-

čajnosti, Pevska vaja ob 10. uri. Po zborovanju Martinova gos.

+ Kozjansko učiteljsko društvo zboruje zadnjič u tekoćem letu u četrtak, dne 4. novembra 1920. ob pol 11. uri u Kozjem po sledećem vzporedu:

1. Dopisi. 2. »Nekaj misleliev o pouku srbohrvaščine na naših ljudskih šolah.« Poročevalec tov. Šetine — Prevorie.

3. Stanovsko društvo »Učiteljska samodomoć«.

4. Slučajnosti.

Na polnoštevilno udeležo vabi podpredsednik: Ante Potoćnik.

+ Zborovanje kočevskoga učiteljskoga društva, u soboto, 23. t. m. je zborovalo učiteljstvo tega okraja u Ribnici. Žal, da nam ni bilo nebo naklonjeno in je sitni Jupiter Pluvius zadržal marsikateroga člana doma.

V pozdravnom govoru je tovariš predsednik omenjal tovariše in tovarišice, ki so nas z rovim šolskim letom zapustili. Med temi je tovarišica Kavčič — Urbančičeva, ki nas je zapustila za vedno, preselivša se u bodoćnost, kjer ni gnusnih strankarskih borb, kjer vlada mir in sloga. Slava njenemu spominu! Novodošli pa kličemo dobrodošlico u našem drugaće precej zapušćenem okraju. Pozornost vzbudi pismena opravilčba odsotnosti g. nadzornika, ki želi zborovanju uspeha in pozdravlja navzoće.

V svojem nadaljnjem poročilu omenja predsednik, dogodkov, ki so se odigrali na svetovnom pozorišču in doma.

Posebno markantni in u naše stanovske zadeve globoko segaćoći su učiteljski kongresi, ki so se u tem letu vršili. Češko — slovaško učiteljstvo je zborovalo u Pragi, jugoslovansko u Beogradu, u avgustu pa jugoslovansko učiteljstvo zasednoga ozemlja u Trstu.

To so veseli pojavi, to su svetli momenti u našem stanovskom življenju.

Toda u tem času su doživeli, Slovenci Pri morja požig svojega kulturnoga središća u Trstu (Narodnoga doma), a u novi domovini najveći poraz izza časov Ljudevita Posavskoga, Slovenca peljejo vnovi na morišće in vadijajo za njegovo imovino, lepo našo zemljico, Sramota za XX. vek, sramota za Entento in vso njeno javnost, ki ne dvigne glasu protesta proti nezasišćanim krivicam u zasedenom ozemlju, sramota zanjo, da odreja glasovanja le za pokriće svoje brezšćidnosti u krinko hinavske dobrotinosti u pokrajini, ki so sporne po svoji geografski in gospodarski legi, a pušća kompaktnu masu raznih narodov proti njih volji u tujem jarmu in to Slovane Primorja in druge.

Na mesto nemškoga stopa britsko — francoski militarizam! Zapadnomu kapitalizmu na ljubo smo morali izgubiti Koroško, njemu in njegovu strahu pred mašćevalnostjo bodoće Nemćie niso morali položiti u grob svoje brate preko Karavank.

Vedite, da slovensko učiteljstvo obćuti ta poraz kot svojo najhujšo bol, kot najustrašćeće razočaranje, da zre z žalostjo, kako ubijajo krvniki zapadne koruptne civilizacije njegov rod, a stiskajaoć pesti prisega, da podžge ta udarec njegovo vztrajnost, da podvoji njegovo delo za narod in skupno domovino, zgrajeno na grobovih tisoćev, posvećeno s krvjo najboljih sinov.

Naše jedinstvo poživlja teške dneve, separatisti dvigaoć glave, a slovensko učiteljstvo ne išće krivcev nikjer, ker smo krivi na porazu vsi in to ravno toliko u Beogradu — Zagrebu kot u Ljubljani. Napram ententi hlapčevski, u notranjosti strankarsko — malenkostni, to je naš poraz. Kvišku srca, — u boj za odrešenje zasuñjenih bratov in sestara — z vztrajnim kulturnim delom, u vzgojo borceve, ki nam s svojo odlučnostjo pripomorejo k uspehu. Meje se bodo izpremenile, narodi se bodo otresli svojih dosedanjih uzurpatorjev in to tako, da ne bodo vprašali prav nikakoga dovoljenja pri pariško — londonskih blazirancih in njihovim hlapcima u Rimu u drugod.

Naš iskren pozdrav velja Vam, nesrećni naši sorojaki, naše simpatije su pri Vas. Naši ste in naši boste, to je gotovo.

Ako hoće naš stan doseći svoj cilj, mora sam sebe dvignuti. Ljudje krivih hrbćenie in suženjskega duha ne morejo vzgajati krepkih individualitet.

Politićni demagogi žele hlapceve, žele ljudi brez znaćajev — učiteljstvo pa naj jim obraća hrbet. Potrebna nam je krepka organizacija, zato vsi na delo zanjo. Danes je tu, temelji je postavljeno u UJU — toliko zapliuvano in omadeževano od naših politićnih zaplotnikov. Malo časa postoji, a zaznamuje pa že lahko dva uspeha:

Rešitev nadzorniškoga vprašanja in regulacija plać oziroma povišanje draginjskih doklad. Brez nje in preko nje ne gre već. Zmaguje tudi tam, kjer se ji stavlja zapreke na pot.

Temu cilju — osamosvojitve vsakoga varuštva vladaoćih strank hitimo naproti, odstranjemo vse krepke in vršimo tudi na sebi objektivno kritiko, da se dignemo nad sedanjou korupciju in demagogiju. Da pa rabimo u to le eno stanovsko organizaciju, to je jasno vsakomur, ki ni slep. Iz vsake nepremišljene besede, iz vsakoga predvojnoga izraza, ki ga kdo med namil zagreši, izjavjati konsekvence in delovati

po geslu divide et impera, to prepušćajmo malikontentom, ambicioznim naravam in nam mogućim separatistom.

Vzgleđ Italije, kjer je učiteljstvo razcepļeno u 8 organizacij, pa naj nam bo glasan opomin, kako slabo bo za nas, če se posreći že zdaj ustvarjati pri nas organizacije, ki naj se dele po svetovnom, politićnem in morda celo osebnem preprićanju oziroma delu za dosego korit.

Na to je tovarišica tajnica prećitala zapisnik zadnjega zborovanja.

Tovarišica Jelka Jakšćetova nam je u temperamentno pisanem poročilu podala svoje vtise iz kraljevskoga Beograda.

Iz njenega govora je zvenela mehkoćuteća slovenska duša, ki je polna ideala šla u jugoslovansko Meko, ki je nrepenela po trenetku, ko bo mogla videti središće naše domovine.

Bila je tam — ne toliko radi kongresa — kakor radi svojega hrepenenja, svoje želje po udejstvovanju jugoslovanske misli. Zato je žela koncem svojega poročila burno zahvalo navzoćih, ki su u duhu romali z njo dol in nazaj, zrići ž njo pomembneće dogodke nepozabnih dni.

Ker je šla dol brez ambicij, brez predodžkov, je bil njen govor poln belih barv, poln cvetja u zlatoga soluca, medtem, ko je tovariš predsednik podalaoć sliku učiteljskoga kongresa črtal u realizmom vtise, ki niso u celoti tako lepi kot dozdaj omenjeni.

Teško je podati objektivno sliku prvega sestanka, a glavno je, da je položen temelj etnotni organizaciji učiteljstva, da je zmagala ideja stanovskega — strokovnoga udruženja brez ozitov na vladajoćo sedanjou ali bodoćo politićno konstelaciju.

Poudarja, da su bile med kongresovci tudi male nizkoine duše, ki su iskale same posebnosti povsod. Bilo je med nami separatistov, ki niso vedeli drugoga, kakor pljunuti na kongres s tem, da su izvikali iz njega posamezne vzkliće in jih podali kot sliku kongresa pozabljaćoć pri tem, da to ni bil smoter kongresa temveć le trenutni izraz subjektivno orienćiranih duš u burni debati.

Toda strankarski šarlatani rabijo to in zato se planili kot psi na te posameznosti in njih razbimaoć podali politićni javnosti u veselle nasprotuokov, stanu u škodu.

Ponavljam še enkrat, da je bilo marsikaj, kar ni bilo ravno preveć idealno in prelepo, da je marsikdo tudi telesno nekoliko potrpel, toda brez truda, brez požitvonalnosti ni nič na svetu.

Kako globoko je segla ideja UJU nam dokazuje najbolji deistvo, da su do danas sklenile naslednje naše organizacije pristup k UJU: Veliki Bećekerek, Maribor (celokupna Zaveza), Split (dalmatinski Savez), okrožje Šabac, Beograd, Panćevo, Bitolj, Novi Sad (Baćka — Baranja), Požarevac, Vranja, Kruševac. To su člani UJU. 23. sept. u Indiji zbrano učiteljstvo Stare Pazove, Rume u Zemuna je sklenilo, da je za ideju ujedinjenja in pristupi zaeno s hrvaćkim Savezom k UJU.

Tako gre ideja po domovini, in u doglednem času strne vse učiteljstvo, ki ne išće separatizma iz kateregakoli vzroka, u eno falango ne saho z besedami temveć z realnostjo, da bo ideja, izrećena u Beogradu postala deistvo vsepovsod.

Jugoslovanstvo je na pohodu — SHS izginja in umira.

Naslednja toćka je bilo poročilo iz Maribora — poročilo o zadnjem delegacićskom zborovanju Zaveze.

Poroćilo predsednikovo ni bilo ravno novo, ker je podal »Učit. Tovariš« izćrпно poročilo o tem zgodovinskem zborovanju. Iz njegovoga izvajanja povzamem le, da je tudi u debatah u Mariboru vladala semtertja še predvojnou subjektivnost.

V debati su padali izrazi, ki niso današnjim razmeram primerni. Moderno nadahñjen inteligent ne zre već na stranke z oćni nekaterih debaterjev, toda ne sodimo tega ostro, ker je avćokritika najtežja.

To je pokazal Hrenov referat, ki je znak, da želimu sanacije, da želimu odstranjenja vsega, kar povzroća vroć kri in razburja strasti.

Le ne bojmo se stvarne kritike, ne bodimo preozkosćni in ne valimo vse krivde le na nasprotnike.

UJU u njegovu pravilu naj postanejo kri in meso organizatorićnoga dela, a javljajo naj se tudi u naših glasilih, ker izhajajo še danas članki, ki niso popolnoma neoporećni u politićnem oziru (»Narodna Prosveta« u nećaterih člankih).

Skupnost zahteva požitvonalnosti, zahteva tolerance in jasnosti u politićni orienćaciji. To su misli poročila.

Zadnja toćka zborovanja je vzbudila lićvañno razpravu, iz katere posnemam le naslednje:

a) Za spomenik tovarišu Galmayerju pri speva društvo nekoliko, dasi ni bil nikdar u okraju. V to porabi preostanek iz Beograda.

b) Tovarišica Šiška je vzbudila zanimanje za okraj, učitelj, knjižnicu, ki sedaj sameva u Ribnici in njene knjige leže zaprašene u omarah. Toda tudi za dopolnjevanje knjižnice sklene učiteljstvo važne sklepe.

c) Glede Narodne Prosvete se sklene, da se predlaga šol. nadzorstvom, da naroći učiteljstvo

srce tih slabih biha bачених пред ноег гадости людске? Колико је преживелих болова од изрода людских којих има чак и међу управитељима школа, председницима општина, кметовима, полицијским писарима, ереским начелницима, надзорницима школским, школским инспекторима и Министрима Просвете? Колико болова трују дивна осећања и још неојачале идеале што тивају на дну душе тих слабих биha често пута стављених изван закона и изван сваке вере да та биha имају право на живот? Колико болова?

И ти болови морају имати излива свога и морају имати циља и смисла свога. Суморно чело данашње учитељнице и борбен став њен последица су таквога положаја. И никада се све то није могло лепше манифестовати него на лицама оних, које су на челу овога покрета. Јер ако је реч о суморном челу и вечитој збиљи председница те организације г-ђица Савка Радичевићева има га увек а ако је реч о борбености духа и давању отпора недаћама живота ту је жив пример г-ђа Јелена Ивановић подпредседница те организације. Додајте томе марљивост и вечиту радљивост секретара организације госпоње Котанин и онда сте створили све што вам треба да један покрет, коју има достојне представнике своје, који ће му дати све што му се дати може.

Ну шта хоће тај покрет?

Циљ нам је, веле нам оне у своме прогласу:

1. Да удружимо у једну широку организацију све учитељице и забавиље Краљевства С. Х. С., те да удруженом снагом можемо јаче и више утицати на просветни и културни развитак учитељица и забавиља као јавних радница. — 2. Да радимо на задовољавању права својих чланова у смислу њихових дужности. — 3. Да утичемо на просветни и културни напредак женског подмлатка, као и на буђење жене у широком слојевима народа. — 4. Да радимо на јачању и одржавању другарских веза између свију учитељица и забавиља, па и учитеља поданика-ца Краљевства С. Х. С. и њихових организација без обзира на веру.

Колико смисла у ове 4 тачке? Развити већу духовну културу код учитељице! Само то па је нађена полута којом се многи терети о пута уклањају! О да је код наше учитељице више духовне културе, не би се дешавало да по који управитељ школе треска ногом о патос пред њом, која му је у свакоме погледу равна; да многа од њих дочекује школског надзорника са страхом, него би га очекивала слободно и с правом тражила помоћи од њега; да Главни Одбор Учитељског Удружења на Првоме Учитељскоме Конгресу багателише учитељицу тиме што јој не да ни једно место у раду тих дана и не би учитељи радикали предлажући у својој групи за Главни Одбор и госпођицу Радичевићеву мотивисали тиме, »што је госпођица Радичевићева чврсти радикал од многих учитеља радикала, јер увек гласа са учитељима радикалима.« Да, да. Све се то не би могло десити и још много што шта што је за нашу учитељицу понижавајуће.

Постигли ово прво значи наоружати се и спремити за интелектуалну и у опште идејну борбу са друштвом и бити сигуран у победу. Јер ко се наоружа и буде спреман да тим оружјем рукује тај је сигуран да добије права према дужностима својим, и тај је сигуран да и на другога утиче у просветном и духовном погледу и да га креће напред. Наведени циљеви ове организације то и траже.

У то име ми срдљиво поздрављамо организацију наших колегиња — али напомињемо:

Оснивање ове организације не треба да значи напуштање Учитељског Удружења него јачање свога утицаја на њ у смислу сузбијања свију лажи које нам сервира Главни Одбор Учитељског Удружења;

Трошити своју снагу на просветни и културни напредак женског подмлатка не у центрима већ у сиромашним и пролетерским крајевима вароши и села наших, јер њима највише треба просвете и културе людске.

Тако радећи организација наших другарица по послу имаће свога оправдања са гледишта њихових личних интереса и смисла са гледишта општих интереса, које смо ми имали у виду, говорећи о њиховом покрету поздрављајући га срдљиво и нудећи му сву своју помоћ у чему је и у колико будемо могли и умели дати. Драг. М. Михаиловић.

Опomba uredništva: Српска учитељска јавност доследно изпушта учитељице женских рођаких деи и у тим случајима и при снованју организације учитељице свих категорија за државу SHS поздрављају на то категорије.

Organizacija komunističnoga učiteljstva u Jugoslaviji.

Учители комунисти из Србије су имали 16. јула т. л. скупшћину у Београду, на којој су оцртали главне смернице својих напела и идеја. Ки њи хоћеио застанати на једном месту.

На конгресу су остали с својим предлози у манифесту, зато су издали посебно изјаву с којом су знова фиксирали своје ставове и з летаком и потом својега часописа манифестирали за своје начелно ставишће.

Та неуспех на комунистичнeгa учитељства ни олашћил, али се з всо сило вртели на ширење својих идеја и напором међу учитељством тер окрепљеном своје стране и културне организације. В својем гласилу »Учитељски Борба« је издао водство културне организације комунистичнeгa учитељства посебен оклик »Учитељем комунистичном Југославије!«

О вршању организације учитељев социјалистичко-комунистички у Југославији су подробнеје разрађивали на VII. скупшћини и издали следеће резолуције:

1. Организација учитељев (и) комунистички остане како досада социјално-политичнeгa борбeнeгa значаја остварујући си начела комунизма и изолнујући све одлобче странкиних конгресова.

2. Члани те организације су лако члани Учитељског Удружења и других учитељских организација, али њихова акција у њих мора бити таква да делујеио за увећивање идеја учитељског синдиката, ки је вјеланије у Централном синдикалном већу Југославије.

3. Члани управе Учитељског синдиката су члани те организације само у тем случајима, че је Уџит. синдикат вјеланије у Централном синдикалном већу Југославије. Вендар туђи у тем случају не престане сodelovanje Учитељске комунистичне организације.

У 1. штев. VI. летника (1920) има нацртана »Учитељска Борба« правила културне организације учитељев (и) социјалистичко-комунистички у Југославији.

Синотер организације је:

a) зашћита политично-економских интересова на основи разреднегa боја;
b) преоснова основнегa шолства у смислу принципов социјализма;
c) деловање за преобразбу друштвeнeгa реда у смислу комунизма, послужујући се свех метод. ки се њи послужуио комунистична странка и остале делавске организације.

Средства су:

a) агитација и пропаганда у смислу смотра међу учитељством;
b) протести потом тиска и скупшћини проти свем оним ки кршио учитељске правце али издајаио реакционарне законе и разбисе, ки се напашаио на интересе делавског шолства и шолу;

c) солидарно дело с комунистично странку Југославије и делавским професионалним организацијама, у свех случајима, ки сегаио у обће интересе шолства и на та начин сodelovati с централним странкинтм већом;

d) издајање (месећно али полмесећно) гласила организације и прирејање посебних издаја, ки бодо ширле социјалистичко шхватање учитељског положаја, наше просветне политике и у обће социјална впрашања с комунистичнeгa видика, како за преуредитев организације народнегa шолства и просвете по превзетју областев од страни пролетаријата.

Надальна правила су обичајне всебине. Како гивање свех посамејних идејних скупин међу југослованским учитељством, тако хоћеио туђи то гивање надалье заследовати. Припомињамо па, да је српско социјалистичко учитељство организирано туђи хкрати у Удружењу Југослованског Учитељства и се бори кот опозиција за увећивање својих идеја.

ИЗ НАШЕ ОРГАНИЗАЦИЈЕ.

Друштвене вести.

Зборовање »Учитељског друштва за мариборски шолски окрай« бодо 11. нов. об 10. ури у Марибору у мали дворани Народнегa дома.

Вспоред:

1. Порућило о друштвених задевах.
2. Надальевање о конгресу у Београду.
3. Предлоги и случајности.

Готово бидете сви, ко же 3 месеце нисмо имели сестанка!

Председница Мар. Гodec.

+ Учитељско друштво за место Птуј и птујски окрай зборује дне 11. новембра т. л. об пол 11. ури у Младки у Птују по следећем спореду:

1. Задњи записник, 2. Дописи, 3. »Слам« ref. Ing. Ferdo Lupša, 4. Подробни учни нацрт за земљепис и zgodovino, 5. Sprememba pravil, 6. Slu-

čajnosti, Pevska vaja ob 10. uri, Po zborovanju Martinova gos.

+ Козјанско учитељско друштво зборује задњић в текоћем лету в четртек, дне 4. новембра 1920. об пол 11. ури в Козјем по следећем спореду:

1. Дописи.
2. »Некај миеліаіев о поуку србохрвашћине на наших людских шолх.« Порућевалец тов. Шетине — Prevorie.

3. Stanovsko društvo »Учитељска сајнодомоћ.«

4. Slučajnosti.

На пољнштевиљно удељебо ваби подпредседник: Ante Potočnik.

+ Зборовање кочевског учитељског друштва, В сотобо, 23. т. м. је збороваио учитељство тега окраја у Ribnici. Јал, да нам ни било небо наклонјено и је сити Jupiter Pluvius задржал маршикатерега члана дома.

В поздравном говору је товариш председник оменјал товарије и товаришце, ки со нас з ровим шолским летом запустил. Међ тем је товаришца Kavčič - Urbančičeva, ки нас је запустила за ведно, преселивша се в бодоћност, кјер ни гнусних странкарских борб, кјер владата мир и слога. Слава њенему спомину! Новодошлим па кличемо добродошлицу в нашем другаће прецеј запустећем окрају. Позорност вzbуди писмена оправићба одсotности г. надзорника, ки жеи зборовању успеха и поздравља навоће.

В својем надальнем порућилу оменја председник, догодков, ки со се одиграи на шветовном позоришћу и дома.

Посебно маркантни и в наше становске задеве глобоко сегајош со учитељски конгреси, ки со се в тем лету вршили. Чешко - словашко учитељство је збороваио в Праги, југослованско в Београду, в августу па југослованско учитељство заседнегa оземља в Trstu.

То со весели појави, то со шветли моменти в нашем становском шивљенју.

Тода в тем часу со доживели, Slovenci Pri morja пошж својега културнегa средишћа в Trstu (Narodnega doma), а в нови домовини највећји пораз изза часов Ljudevita Posavskega, Slovenca peljejo vnovič на morišče и вадљајо за његово имовино, лепо нашо земљицо, Sramota за XX. век, sramota за Entente и вso њено јавност, ки не дигне гласу протеста проти незаслшаним кривцам в заседанем оземљу, sramota за јо, да одреја гласовања ле за покритје своје безшћидности з кринко хинавске добротности в покрајинах, ки со спorne по своји географски и господарски леги, а пушћа компактне масе разних народова проти њиј вољи в тујем јарму и то Slovane Primorja и друге.

На место немшкегa стопа брискo - францоски: militarizam! Западному капитализму на јубо смо морали изгубити Koroško, њему и његовemu страху пред машћевалношћу бодоће Немћие нисо морали положићи в гроб своје брата преко Karavank.

Vedite, да словенско учитељство обћути та пораз кот својо најхушбо бол, кот најштрашнейше разошаране, да зре з жалостју, како убјајо крвници западне коруптне цивилизације његов род, а стискајош пести присега, да подже та ударец његово вztajnost, да подвоји његово дело за народ и скупно домовино, зграјено на гробовић тисоћев, посвећено с крвио најбољших шнов.

Наше јединство пошвиља тежке днeve, separatisti дигајо главе, а словенско учитељство не ішће кривцев никјер, кер смо криви на поразу сви и то равнo толко в Београду - Zagreбу кот в Ljubljani. Napram ententi hlapčevski, в notranjosti strankarsko - malenkostni, то је наш пораз. Kvišku srca, — в бој за одређење засушњених братов и сестра — з вztajnim културним делом, з вztajno борцев, ки нам с својо одлоћностју припоморејо к успеху. Меје се бодо изпремениле, народи се бодо отресли својих доседанјих узурпаторев и то тако, да не бодо впрашати прав никакeгa довољенја при париско - лондонских блазираних и њиј хлапцех в Rimu и другод.

Наш искрен поздрав велја Vam, несрећни наши соројаци, наше симпатије со при Vas. Наши сте и наши бoste, то је готово.

Ако хоће наш стан досећи свој циљ, мора сам себе дигнути. Лјудје кривих хртбених и сузјенскогa духа не можејо вzгајати крeпких индивидуалитет.

Политични демaгoги жеио хлапцев, жеио лјуди без зчајајев — учитељство па нај јим обраћа хрбет. Потребна нам је крeпка организација, зато сви на дело зајно. Данes је ту, темелј и је поставијен то је UJU — толко заплувано и омадежевано од наших политичних заплотников. Мало часа обстоји, а zaznamuje па же lahko два успеха:

Решitev надзорнишкегa впрашања и регулација плаћ озиroma повшање драгинских доклад. Без неје и преко неје не гре већ. Змагује туђи там, кјер се и ставијо запрeке на пот.

Тему циљу — осамосвојите вsакегa варуштва владajoћих странк хитмо напрои, одштанујемо вsе крeпке и вршимо туђи на себи објективно критико, да се дигнемо над седанју корупцију и демaгoгију: Да па рабимо в то ле ено становско организацију, то је јасно вsако-мур, ки ни слeп. Из вsаке непремишљене бесede, из вsакегa предвојнегa изрaза, ки га kdo међ нами загреши, извајати конзеквeнце и деловати

по геслу divide et impera, то препушћајмо маиконтентом, амбициозним наравам и нам могаћим separatistom.

Взглед Италије, кјер је учитељство разцепљено в 8 организација, па нај нам бо гласен ошмин, како слабо бо за нас, че се посрећи же здај устварјати при нас организације, ки нај се деле по шветовном, политичном и мorda цело ошбeбном препричању озиroma делу за дозeго корит.

На то је товаришца тајница прећитала записник задњегa зборовања.

Товаришца Jelka Jakšetova нам је в temperamentno писанем порућилу подала своје втисе из краљевског Београда.

Из њенегa говора је звенела мећкошћећа слованска душа, ки је полна идеала шла в југослованско Мeko, ки је ирепнела по тренеку, ко бо могла видети средишће наше домовине.

Била је там — не толко ради конгреса — како ради својега хрепeнeња, своје жеље по удејствованју југослованске мисли. Зато је жеа концem својега порућила бурно захваио навоћи, ки со в духу ромали з њо дел и назај, зри з њо помембнеје догодке непозабних дни.

Кер је шла дол без амбицј, без предсодков, је бил њен говор полн белих барв, полн цветја и златега солуца, међтем, ко је товариш председник подалајош слику учитељског конгреса чртал з реализмом втисе, ки нисо в целоти тако лепо кот доздај оменјени.

Тежко је подати објективно слику првега се-станка, а јавно је, да је положен темелј емотни организацији учитељства, да је змагала идеја становскогa - штокoвнeгa удружења без озиров на владajoћо седанју али бодоће политично констелацију.

Подарја, да со биле међ конгресовци туђи мале низокоине душе, ки со ишале саме посебно-сти повсод. Било је међ нами separatisti, ки нисо ведеио другега, како плјунити на конгрес с тем, да со извекли из њега посамејне вzkлике и јиј подали кот слику конгреса позабљајош при тем, да то ни бил смотер конгреса темвећ ле треноти израз субјективно ориентираних душ в бурни дебат.

Тода странкарски шарлатани рабијо то и зато се планили кот пси на те посамејности и јиј разбунујош подали политични јавности в веселје насprotников, стану в шкodo.

Понављам же енкрат, да је било маршикај, кар ни било равнo превећ идеално и прелепо, да је маршико туђи телсно неколико потрпел, toda без труда, без пошртвовалности ни нћ на швету.

Како глобоко је сегла идеја UJU нам доказује најбољ дејство, да со до данes скленіле наследње наше организације приступ к UJU: Велики Bečkerek, Maribor (celokupna Zaveza), Split (dalmatinski Savez), okrožје Sabac, Beograd, Pančev, Bitolj, Novi Sad (Bačka - Baranja), Požarevac, Vranja, Kruševac. То со члани UJU. 23. sept. в Indiji збрано учитељство Stare Pazove, Rume в Zemuna је скленіло, да је за идеју уједињења и приступи заено с hrvaškim Savezom к UJU.

Тако гре идеја по домовини, и в догледнем часу стрне вше учитељство, ки не ішће separatizma из kateregakoli вzрока, в ено falango не саио з беседани темвећ з реалношћу, да бо идеја, изрећена в Београду постала дејство вшеповсод.

Југослованство је на походу — SHS изгинуја и умира.

Наследња точка је било порућило из Maribora — порућило о задњем делегацијском зборовању Завеје.

Порућило председниково ни било равнo ново, кер је подал »Учит. Товариш« изчрпно порућило о тем zgodovinskem зборовању. Из његовегa извајања повзамем ле, да је туђи в дебатах в Mariboru владала сентерја же предвојна субјективност.

В дебаті со падали изрази, ки нисо данашњим размерам примерни. Модерно надальнем intelligent не зре већ на странке з очни некaterић debaterjev, toda не sodimo тега оштро, кер је автoкритика најтежја.

То је показал Hrenov referat, ки је знак, да жеиимо санације, да жеиимо одштанења вsега, кар повзроћа vroћо кри и разбурја страсти.

Ле не бојмо се stvarne критике, не бодоимо преозкошћни и не валімо вsе кривде ле на насprotнике.

UJU и његова правила нај постанејо кри и месо организаторићнегa дела, а јављајо нај се туђи в наших гласилих, кер изхајајо же данes чланки, ки нисо попoлнoma неопорeћни в политичном озиру (»Narodna Prosveta« в некaterић чланкић).

Скупност задевах пошртвовалности, задевах tolerance и јасности в политични ориентацији. То со мисли порућила.

Задња точка зборовања је вzbудила вваћно разправо, из katere поснемем ле наследње:

a) За споменик товаришу Galmayerju при-спева друштво неколико, даси ни бил никдар в окрају. V то порабі преостанek из Beograda.

b) Товаришца Šiška је вzbудila zanimanje за окрай, учитељ, книжницo, ки седај sameва в Ribnici и њене књиге леје запрашене в оmarah. Toda туђи за допoлњивање књижнице склене учитељство важне склепе.

c) Glede Narodne Prosvete се склене, да се предлага шол надзорством, да нарочи учитељство

vsake večrazrednice po en skupen izvod. Navzoči voditelji iz Vel. Lašče, Dolenje vasi, učiteljsko iz Sodražice in Ribnice je sklenilo takoj naročiti po en izvod lista.

d) Za prihod, zborovanje sta izvoljeni dve tovarišici, ki bosta zbirali zgodovinsko učno snov, poslano od učiteljskega, da dobimo uporabljive kažipote za šole. Ker ni upanja, da bi se vršila kaj kmalu okrajna učna konferenca, zato skušamo pripraviti gradivo za zgodovinski in zemljepisni pouk, ki bo izpremenjenim razmeram primeren.

Sklep je, da bodi na vsakem zborovanju didaktična ali druga znanstvena razprava na dnevnem redu.

e) Tovariši pevci in tovarišice pevke sporočite pevovodji tov. Kovaču — Sodražica, kakšen glas poje, da mu bo mogoče prileti z delovanjem za gojitev lepe pesmi v okraju. To pa kmalu.

Podani so bili še nekateri predlogi in sprejeti, kar dokazuje, da je društveno življenje živahno in se tovariši in tovarišice zavedajo položaja, v katerem se nahajamo.

S tem je bil dnevni red izčrpan in odšli smo k telesnemu okrepčilu. Preživeli smo še nekaj ur v razgovoru in zabavi ter se razšli.

Argus.

Iz Jugoslavije.

— Onim, ki se izjavljajo proti učiteljskim plačam. Naenkrat so se znašli ljudje ki so se pričeli spodbijati nad učiteljskimi plačami in dokladi. Po kavarnah, gostilnah in zborovanjih, v mestu in na deželi se oglašalo in delalo neokusne primere o dohodkih. Opozorimo okrajna učiteljska društva, da sama napravijo konec govorenju takih ljudi. Prej ni videl nihče učitelja-začetnika, ko je imel 66 kron mesečne plače in med vojnim časom, ko je učitelstvo živelo brez draginskih doklad! Seveda, če se pravočasno zavrne te ljudi, se takoj kažejo kot »priatelji« učiteljskega in »privoščili« učitelstvu težko priborjen kruh. — Minuli so časi, ko so smatrali gosposode zvišanje učiteljskih plač za »pretirane zahteve«. Danes, hvala Bogu, ne odloča o učiteljskih plačah samo Slovenija, ki se je izkazala v preteklosti zelo nevladno napram učitelstvu, ampak imamo močno zaslonbo tudi v Beogradu in v srbskem učitelstvu. — Prej ko je imelo učitelstvo manjše plače kot državno uradništvo, se ni nikdar zražalo učitelstvo nad tem, da imajo uradniki večjo plačo. Učitelstvo se je dosledno borilo le za izjednačenje z državnim uradništvom in za zvišanje svojih plač. Tako bi bilo tudi sedaj primerne, da se vse uradništvo zavzame za takšno izvedbo pragmatike. Kdo pa se more z današnjo ureditvijo zadovoljiti? Tudi učitelstvo, se ne more zadovoljiti s sedanjo ureditvijo, ampak se bo borilo, da se čimprej izvede skupna nova pragmatika ter se tudi učitelstvo uvrsti v pragmatiko. Šele potem, ko bo učitelstvo uvrščeno v splošno pragmatiko državnega uradništva bo smatralo, da se je ugodilo njega zahtevam. Dotlej pa je borba učitelstva skupna z ostalimi kategorijami državnega uradništva kljub temu, da učitelstvo sedaj slučajno nekaj več plača. Potem bodo enaki v vsem in ne bo pritožb!

— Proti učiteljskim draginskim dokladam in plačam. »Naš Glas«, glasilo društva javnih nameščencev v kraljevini SHS piše v svoji 43. številki, t. j. v članku »Proti korupciji v Jugoslaviji« med drugim sledeče: Vlada nas poskrbi za to, da ne bo imel učitelja-začetnik višje plače od vseučiliškega profesorja in avskultant pri sodišču višjih prejemkov od dvornega svetnika. kakor je to sedaj. — Priominjamo, da je »Naš Glas« glasilo organizacije javnih nameščencev, katere člani so tudi učiteljska društva. Pričakovali bi torej, da bi »Naš Glas« izbral v prihodnje izbrane primere, oziroma naj bi jih pustil posebej iz vzroka, ker bi bilo učitelstvo kmalu zopet prezrto pri sedanjih novinskih draginskih doklad, če ne bi v zadnjih linijah posredovala centralna učiteljska organizacija (UJU) pri ministrstvu prosvete in ako ne bi minister prosvete posebno zastavljal svoj voliv, da se pri novinskih upošteva tudi učitelstvo. Prezrto bi bilo učitelstvo, kakor je bilo prezrto pri 25 % novinskih doklad, vsled česar je imelo prej manjšo plačo kot enakovrstni drugi državni uradniki. Kljub temu, da je bilo organizirano pri društvu javnih nameščencev.

— Odločen nastop hrvatskega učiteljskega za UJU in proti separatizmu. Hrvatsko učitelstvo kotora glagoljivačka je na svoji skupščini 18. okt. osvojilo v celoti pravila UJU in izreklo priznanje hrvatskim delegatom na kongresu, ki so se izrekli za ujediničenje. Za slučaj, da bi na skupščini Saveza v Zagrebu skušali separatisti izvajati kak vpliv proti ujediničenju, je skupščina soglasno pooblastila delegate

da energično nastopijo proti temu stališču in izjavijo izstop društva iz Saveza hrv. učit. dr. Hkrati naj pozovejo vsa soglasujoča društva da si takoj ustanove nov Savez, oziroma poverjenstvo UJU v Zagrebu, ki vstopi v jedinstveno falango z ostalimi učiteljskimi Savezi v Jugoslaviji. Slovensko učitelstvo pozdravlja ta odločen nastop glagoljivačke učiteljskega z največjimi simpatijami!

— Ali dobimo na Koroškem tudi v enckem razmerju slovenske šole? Dunajski okrajni šolski svet je odredil za 10. nov. štetje čeških šolobveznih otrok in sicer z ozirom na senžermensko mirovno pogodbo. V okrajih, kjer so naseljeni Čehi, se odprejo okoli 200 razredov za dečke in deklice. Šol bo skupno 12. — Z enako pravico moramo mi zahtevati slovenske šole za slovenske otroke na Koroškem.

— Napredek Učiteljske tiskarne. Danes prinašamo članek o organizaciji učiteljske, otroških vrtaric in učiteljske ženskih roknihi del za Jugoslavijo tiskan v cirilici. Učiteljska tiskarna v Ljubljani je prešla vso opremo in garnituro cirilskih črk za stavni stroji in bomo sedaj lahko ustrezno izpolnili predlogom na delegacijskem zborovanju da naj Učiteljski Tovariš prinaša tudi kake članke in notice v cirilici. S posebnim zadovoljstvom javljamo ta napredek našega stanovskega podjetja in priporočamo tovarišem in tovarišicam da nasvetujejo za tisk našo stanovsko tiskarno posebej pri naročilih s cirilskim tiskom. Črke si lahko oddisnijo ogleda vsak v današnji številki, posebej toplo pa priporočamo današnji članek v informativne svrhe učelicam vseh kategorij.

— Zakonski pari so pri novih draginskih dokladah prikrašani. ker naredba določa, da se onemu od obeh, ki ima manjšo draginsko doklado izplača samo polovico pripadajoče draginske doklade, možu pa pripade no 12 kron dnevne za ženo. V slučaju da imata oba enake draginske doklade se zmanjša doklada ženi. Proti tej odredbi so protestirale že uradnice, žene pri ministrstvu, vendar vztraja pri tej določbi finan. minister iz razloga, da zmanjša izdatke, da v principu priznava načelo enakega plačila za enako delo. — Prejeli smo več tozadevnih dopisov od prizadetih, ki jih priobčimo prihodnjič. On uredu.

— Tudi učitelji smo prizadeti pri upravljanju uradniških konsumov, zato opozorimo tovariše in tovarišice na današnji uvodni članek, ker namerava država odtrati 10 % draginske doklade za te konsume. Pozivljemo predsednike okrajnih učiteljskih društev, da določijo referente in na prihodnjem zborovanju razpravljajo o tem vprašanju. Predloge in sklepe naj okrajna društva snoroče poverjenstvu UJU v Ljubljani, da bo isto potem storilo primerne korake potem svoje centrale UJU v Beogradu. Vabimo tovariše, ki se pečajo z gospodarskimi vprašanji, da izrazijo svoje mnenje v »Učiteljskem Tovaristu«.

— Kam z uradništvom in učitelstvom iz Koroške? »Jugoslavija« poroča: To vprašanje dela sedaj mnogim velike skrbi. G. dr. Rožič je v svojih člankih pozval, naj na Koroško pristojno ali tam rotno uradništvo učitelstvo in duhovništvo vstaja na svojih mestih. Res, da med državnimi uradniki in učitelji takih ni mnogo, več pa je duhovnikov. Ako se na odzove svoji narodni dolžnosti tudi vsa inteligenca ki služuje in uraduje sedaj v Sloveniji, bi bilo slovenskemu življu na Koroškem precej pomagano. Seveda bi v tem slučaju izgubila Slovenija svojega deželnega predsednika, višji šolski svet enega člana, SLS dva poslanca, »Slovenec« svojega glavnega urednika, Maribor dva odvetnika itd. Toda vse te izgube bi se lahko nadomestile. Radovedni smo, koliko se jih bo odreklo svoji dosednji udobnosti in šlo tja.

— Huiškanje po deželi zoper učiteljske plače. Neprestano nam dohaja poročila z dežele, da duhovščina huiška proti učiteljskim plačam kmetsko ljudstvo. Tovariše in tovarišice prosimo, da nam v vseh slučajih navedejo podrobno imena, katerega dne se je vršilo to in ob kakih prilikih. Gradivo hočemo zbrati, da osvetlimo to linbezen do bližnjega podrobnije. Branimo svojo gmožno neodvisnost proti nizkotni zavisti! Za danes priobčujemo pisno tovariša iz Goreniske ki se glasi: »Na neki šoli na Goreniskem je bila dne 24. oktobra seja kraj. šol. sveta. Razume se, da dušni nastirji nasprotujejo voditliem v vseh ozirih. Ob tej priliki predlaga vodja, naj se šola naroči na knjige »Šolske Matice«. Župnik pa se na to oglašil: »Naročite si knjige sami, saj imate mnogo večjo plačo kakor mi, če jih hočete brati.« Tako je predlog propadel. Tekom razgovorov o drugih rečeh ki spadajo k šoli mu zabrusi župnik: »Naj bo, dokler vlada

Beograd: saj bo Slovenija kmalu »avtonomna«, potem bo pa drugače. Pripravljeneva imam že celo kodo gradiva zoper Vas.« To si upa župnik, najbolj zagrizen »Šusterskičianec« reči nadučitelju, ki se mu v nobenem oziru ne more očitati krivica. On ni preživel vojne na toplem, vseh telesnih dobrot presit kakor župnik, ampak v strelskih larkih. — Tovarišice in tovariši, to nam bodi nov dokaz, kako radi bi nas tentali »Šusterskiči«.

— Slovensko učitelstvo s Koroškega (kakor poročajo listi) se bo vsled odredbe v. š. sv. pomožnosti namestilo po izpraznjenih učnih mestih v Jugoslaviji, odnosno v Prekmurju seveda le ono, ki bo vsled preganjanja od nemške strani primorano se v Jugoslavijo izseliti. — Opozorjamo na to vest in stališče višjega šolskega sveta in pozivljemo tovariše in tovarišice s Koroške, da o tem vprašanju sklepajo in potom svojih okrajnih društev sporoče svoje stališče poverjenstvu UJU v Ljubljani, da bo isto to stališče zastopalo ob potrebnih prilikah. — Kakor domnavamo, postopa višji šolski svet zelo nekonsekventno pri premeščanju koroškega učiteljskega.

— Koroški tovariši so včeraj zborovali v Dravogradu. Na dnevnem redu sta bili dve točki: 1. Nova ustanovitvev. 2. Slučajnosti. Sklicatelj Vinko Moderndorfer, odbornik velikovškega učiteljskega društva, — Vabila na to zborovanje nam sicer tov. sklicatelj ni poslal v priobčenie, prosimo pa, da se nam dološče o tem zborovanju poročilo, ki bode gotovo zanimalo vse naše članstvo širom domovine.

— Pokret je v svoji četrti številki že prenehal izhajati kot glasilo Saveza dalm. učit. in je s to številko izšel kot »organ Udruga Jugoslovanskega Učiteljskega«. — Poverjenstvo Split.

— Neorganizovanom učitelstvu na znanje: Pokret piše: U zadnje su vreme učestale tužbe i tražbe za ovo i za ono i to baš najviše sa strane onih koji nisu u organizaciji. Upozorujemo ih jednom za svagda, da za takove naša organizacija neće ni prstom maknuti, dapače će u jednom od idućih brojeva i njihova časna imena izneti nek ih svak vidi i zna.

— Društvo učitelja-ica građanskih škola. Pokret poroča: Prilikom glavne učiteljske skupštine u Splitu, učiteljice građanskih škola obrazovali su u zajedničkoj organizaciji svoje zasebno društvo. U upravu su izabrali: D. Petranović za predsednika, M. Ležalac za podpredsednika i Jelka Rodin za sekretara. Društvo je u posebnom podnesku vlastima, koji je već predan, zatražilo da se uklone nepravde počinjene mu do sada u berivima i ostalim prinađelnoštim.

— Glavna skupština »Saveza dalmatinskega učiteljskega«. Pokret poroča: Glavna učiteljska skupština koja je održana u Splitu 8. IX. i 10. septembra o. g. znači jedan datum u našoj prosvetnoj historiji. Ona je likvidirala naš dosadašnji savez i s oduševljenjem provela zaključak beogradskog kongresa o udruženju celokupnog jugoslovenskog učiteljskega u jedinstvenu organizaciju. U ozbiljnoj i dostojanstvenoj diskusiji, skupština je stvorila mnoštvo korisnih zaključaka i dala snažan impuls za njihovo praktično izvođenje. Između ostalog, ona je rešila da se šio je moguće pre osnove Učiteljski Konvikt i Učiteljska Stedionica, da se do godine priredi izložba i da se nastavi izdavanjem staleškog organa.

— Ustanovitev poverjenstva UJU v Splitu. Na zadnji skupščini v Splitu je Savez dalmatinskega učiteljskega soglasno se izrekel za likvidacijo in se izrekel za poverjenstvo UJU — Split. Poverjenstvo je že izdalo nalog okrajnim učit. društvom, da preosnujejo svoja pravila v tem smislu.

— Hrvatski profesorji se izrekajo za stanovsko ujediničenje. Kakor znano se je dne 7. oktobra t. l. osnovalo edinstveno profesorsko društvo cele Jugoslavije; sedež mu je v Beogradu, a pokrajinska društva funkcionirajo kot njega sekcije dalje. V društvu so v enoto združena vsa dosedanja društva razen Društva hrv. prof. v Zagrebu, ki po svoji večini na zadnji svoji skupščini ni hotelo pristopiti k centralnemu društvu; oni hrvatski profesorji, ki so za ujediničenje (je jih že doslej kakih 150—200), smnejo sedaj posebno organizacijo, ki pristopi kot sekcija k centralnemu društvu. Ustanovna skupščina zagrebske sekcije bo dne 1. novembra ob 10. dopoldne v kemijski predavalnici I. realne gimnazije v Zagrebu. Profesorji, ki se je udeležijo, dobe polovično vozno karto, t. j. njih cela karta velja tudi za nazaj.

— Madžarske intrige v Prekmurju. Iz Murske Sobotice poročajo »Slovenskemu Narodu«: Našim Madžaronom je začel rasti grenob. Vse, kar je slovenskega, jih bode v oči. Na vse mogoče načine delajo na to, da se zmanjša ugled slovenskih uradnikov. Posebno pa jim je na potu slovensko učitelstvo, ker se zavedajo, da je ravno naše zavedno učitelstvo oni faktor, ki ruši tla madžaronstvu. Zato delujejo z vsemi mogočimi sredstvi, da bi vsaj nekaj rešili. Odstavljane učiteljskega s strani madžaronkega sosveta je na dnevnem redu. Istočasno pa se vrši agitacija za madžarke paralelke. V osrčju Prekmurja se je dogodil slučaj, za katerega mora zvedeti naša javnost. Na tukajšnji državni

šoli je vodja Prekmurec, ki deluje v protinarodnem duhu. Na tej šoli se letos ni otvoril pouk z madžarskim učnim jezikom, ker je število učencev madžarske narodnosti premajhno. Šolski vodja je zato sestavil skrivaj, brez vednosti staršev, listo otrok, katero je uradno predložil civilnemu komisarijatu z zahtevo, da se odpreta za te otroke dva madžarska razreda. Ob enem je trdil, da starši teh otrok izrecno zahtevajo, da se njih deca poučuje v madžarskem jeziku. Toda njegove intrige se niso posrečile, ker se je ugotovilo, da starši nad tri četrti teh otrok ne vedo ničesar o kakih podobni zahtevi in da celo zahtevajo slovenski pouk za svoje otroke. V tej listi se nahajajo celo imena otrok, ki obiskujejo druge šole in ki jih ni v Prekmurju, ampak se v šoli na Madžarskem. Upamo, da bo merodajna oblast storila svojo dolžnost, in da bo višji šolski svet zelo previden pri podelitvi definitivne službe, katero mora dobiti zaveden Slovenec. Višji šolski svet v Ljubljani tudi prosimo, da pošlje k nam kakega specialnega nadzornika, da bodo mogli gospodje v Ljubljani dobiti jasno sliko o prekmurskem šolstvu.

— Izpiti iz glase za meščanske šole. Poverjenstvo za uk in bogočastje dovoljuje z razpisom dne 2. oktobra 1920, št. 4701, da se sme v zmislu čl. V. točke 2. predpisa za usposobljenostne preizkušnje na učiteljskih z dne 31. julija 1886 št. 6033 delati tudi specialni izpit iz petja za meščanske šole izpita iz goslanja in igranja na klavir.

— Za obrtne nadaljevalne in strokovne šole. Dne 5. septembra t. l. se je vršil v Celju kongres načelnikov slovenskih obrtnih združenj in društev, na katerem so udeleženci pretresovali temeljito razna v njih stroko spadajoča vprašanja ter se zjediniili na obširen obrtniški program. Ki zadeva tudi obrtno nadaljevalno in strokovno šolstvo v Sloveniji. Dotični sklepi se glase: Ministrstvo za uk in bogočastje se nrosi da obrtne nadaljevalne šole takoi podpravi in že s pričetkom šolskega leta začne s poukom v vseh krajih kjer je dana potreba. Ako tega ne bi bilo mogoče že sedaj izvesti naj se vzdržujejo vsaj že obstoječe obrtne nadaljevalne šole in se skrbijo za ustanovitev novih nujno potrebnih šol. Poverjenstvo za uk in bogočastje v Ljubljani prosimo, da naš predlog krenko podpira. Ministrstvo za trgovino in industrijo, ministrstvo za uk in bogočastje in dotična poverjenstva se nprošajo, da skrbijo ob državnih stroških za obrtne strokovne tečaje in ustanovitev strokovnih šol. Za pouk iz praktičnih predmetov naj se pritegnejo izkušeni mojstri.

— Slovenska šolska Matica bo izdala za leto 1920, troje knjig, in sicer: Fr. Fink »Posebno ukoslovie slovenskega učnega jezika v osnovni šoli«. Ta knjiga je že dotiskana in vezana 2. Dr. Ljudevit Pivko in Schaub: »Telovadba I. zv. Je že vse postavljeno. 3. Letopis, ki bo priobčil Schreinerjev Macherjev in Krulčev nekrolog. Pokojnemu Bežku bo na posvečena decemberska »Popotnikova« številka. P. n. poverjenke Slovenske Šolske Matice prosimo, da se požurijo z nabiranjem naročnikov. Publikacije bodo izšle takoi bo Božiču, če nam bodo vposlali poverjenki imenik članov. Članarina znaša za vsakega člana 8 din. Odbor je vložil prošnjo za podpora na ministrstvo prosvete in na poverjenstvo za uk in bogočastje.

— Enorazredna ljudska šola na Preloki ob Kolpi s 139 vsakdanjimi učenci je postala ekskurenda Adlešičke šole. Tudi znak »urejenih« belokranjskih razmer!

— Na dvorazredni ljudski šoli v Ratečah na Gorenjskem je popolniti mesto učiteljice. Prosto stanovanje s kuhinjo. Obrniti se je čimprej na šolsko vodstvo v Rateče.

— Tovarišica iz Beograda išče meblovano sobo v Ljubljani. Prišla bi najraje h kakim učiteljskim družini. Sprejme seveda tudi drugje. Prijave na uredništvo »Učit. Tovarista«.

Neodrešena domovina.

— r Vsem tistim, ki mislijo na vrnitev! Razški uradni list z dne 8. oktobra objavlja razglas civilnega komisarijata v Koprni, s katerim se razpisuje 55 nadučiteljskih ozir. učiteljskih mest na slovenskih in hrvatskih ljudskih šolah koperskega okraja. Prošnje je vlagati do 15. novembra t. l. Podoben razglas je izdal civilni komisarijat za gorški politični okraj. V gorškem okraju je razpisanih 75 učiteljskih mest, in sicer nadučiteljskih za dve in večrazredne šole 21, mest za učitelje-voditelje na enorazrednih šolah 13, za potovalne učitelje 3, učiteljskih mest na večrazrednih šolah 12, mest za učiteljice na dvo in večrazrednih šolah 26. Prošnje do 25. novembra na okrajni šolski svet. »Edinost« dostavlja k razpisu: Ker se naše šole otvorojo le tedaj, ako bodo na razpolago učne moči, apeliramo na naše učitelstvo, da se udeležijo natečaja in naj ne zaničuje tudi manjših manj vabljivih krajev. Ker imamo zagotovilo od merodajne oblasti, da se bodo v široki meri upoštevale tudi prošnje tistih učiteljev, ki momentano prebivajo izven pre-

vsake večrazrednice po en skupen izvod. Navzoči voditelji iz Vel. Lašče, Dolenje vasi, učiteljsko iz Sodražice in Ribnice je sklenilo takoj naročiti po en izvod lista.

d) Za prihod, zborovanje sta izvoljeni dve tovarišici, ki bosta zbirali zgodovinsko učno snov, poslano od učiteljskega, da dobimo uporabljive kažipote za šole. Ker ni upanja, da bi se vršila kaj kmalu okrajna učna konferenca, zato skušamo pripraviti gradivo za zgodovinski in zemljepisni pouk, ki bo izpremenjenim razmeram primeren.

Sklep je, da bodi na vsakem zborovanju didaktična ali druga znanstvena razprava na dnevnem redu.

e) Tovariši pevci in tovarišice pevke sporočite pevovodji tov. Kovaču — Sodražica, kakšen glas poje, da mu bo mogoče prileti z delovanjem za gojitev lepe pesmi v okraju. To pa kmalu.

Podani so bili še nekateri predlogi in sprejeti, kar dokazuje, da je društveno življenje živahno in se tovariši in tovarišice zavedajo položaja, v katerem se nahajamo.

S tem je bil dnevni red izčrpan in odšli smo k telesnemu okrepčilu. Preživeli smo še nekaj ur v razgovoru in zabavi ter se razšli.

Argus.

Iz Jugoslavije.

— Onim, ki se izjavljajo proti učiteljskim plačam. Naenkrat so se znašli ljudje ki so se pričeli spodifikati nad učiteljskimi plačami in dokladi. Po kavarnah, gostilnah in zborovanjih, v mestu in na deželi se oglašajo in delajo neokusne primere o dohodkih. Opozorjamo okrajna učiteljska društva, da sama napravijo konec govorenju takih ljudi. Prej ni videl nihče učitelja-začetnika, ki je imel 66 kron mesečne plače in med vojnim časom, ko je učitelstvo živelo brez draginskih doklad! Seveda, če se pravočasno zavrne te ljudi, se takoj kažejo kot »priatelji« učiteljskega in »privoščili« učiteljskega težko priborjen kruh. — Minuli so časi, ko so smatrali gosposodje zvišanje učiteljskih plač za »pretirane zahteve«. Danes, hvala Bogu, ne odloča o učiteljskih plačah samo Slovenija, ki se je izkazala v preteklosti zelo nevladno napram učitelstvu, ampak imamo močno zaslombo tudi v Beogradu in v srbskem učitelstvu. — Prej ko je imelo učitelstvo manjše plače kot državno uradništvo, se ni nikdar zražalo učitelstvo nad tem, da imajo uradniki večjo plačo. Učitelstvo se je dosledno borilo le za izjednačenje z državnim uradništvom in za zvišanje svojih plač. Tako bi bilo tudi sedaj primerne, da se vse uradništvo zavzame za takšno izvedbo pragmatike. Kdo pa se more z današnjo ureditvijo zadovoljiti? Tudi učitelstvo, se ne more zadovoljiti s sedanjo ureditvijo, ampak se bo borilo, da se čimprej izvede skupna nova pragmatika ter se tudi učitelstvo uvrsti v pragmatiko. Šele potem, ko bo učitelstvo uvrščeno v splošno pragmatiko državnega uradništva bo smatralo, da se je ugodilo njega zahtevam. Dotlej pa je borba učitelstva skupna z ostalimi kategorijami državnega uradništva kljub temu, da učitelstvo sedaj slučajno nekaj več plača. Potem bomo enaki v vsem in ne bo pritožb!

— Proti učiteljskim draginskim dokladam in plačam. »Naš Glas«, glasilo društva javnih nameščencev v kraljevini SHS piše v svoji 43. številki, t. j. v članku »Proti korupciji v Jugoslaviji« med drugim sledeče: Vlada nas poskrbi za to, da ne bo imel učitelja-začetnik višje plače od vseučiliškega profesorja in avskultant pri sodišču višjih prejemkov od dvornega svetnika. kakor je to sedaj. — Priominjamo, da je »Naš Glas« glasilo organizacije javnih nameščencev, katere člani so tudi učiteljska društva. Pričakovali bi torej, da bi »Naš Glas« izbral v prihodnje izbrane primere, oziroma naj bi jih pustil posebej iz vzroka, ker bi bilo učitelstvo kmalu zopet prezrto pri sedanjih novinskih draginskih doklad, če ne bi v zadnjih linijah posredovala centralna učiteljska organizacija (UJU) pri ministrstvu prosvete in ako ne bi minister prosvete posebno zastavljal svoj voliv, da se pri novinskih uvoščevanju tudi učitelstvo. Prezrto bi bilo učitelstvo, kakor je bilo prezrto pri 25 % novinskih doklad, vsled česar je imelo prej manjšo plačo kot enakovrstni drugi državni uradniki. Kljub temu, da je bilo organizirano pri društvu javnih nameščencev.

— Odločen nastop hrvatskega učiteljskega za UJU in proti separatizmu. Hrvatsko učitelstvo kotora glagoljivačkov je na svoji skupščini 18. okt. osvojilo v celoti pravila UJU in izreklo priznanje hrvatskim delegatom na kongresu, ki so se izrekli za ujediničenje. Za slučaj, da bi na skupščini Saveza v Zagrebu skušali separatisti izvajati kak vpliv proti ujediničenju, je skupščina soglasno pooblastila delegate

da energično nastopijo proti temu stališču in izjavijo izstop društva iz Saveza hrv. učit. dr. Hkrati naj pozovejo vsa soglasujoča društva da si takoj ustanove nov Savez, oziroma poverjeništvu UJU v Zagrebu, ki vstopi v jedinstveno falango z ostalimi učiteljskimi Savezi v Jugoslaviji. Slovensko učitelstvo pozdravlja ta odločen nastop glagoljivačkov učiteljskega z največjimi simpatijami!

— Ali dobimo na Koroškem tudi v enckem razmerju slovenske šole? Dunajski okrajni šolski svet je odredil za 10. nov. štetje čeških šoloobveznih otrok in sicer z ozirom na senžermensko mirovno pogodbo. V okrajih, kjer so naseljeni Čehi, se odprejo okoli 200 razredov za dečke in deklice. Šol bo skupno 12. — Z enako pravico moramo mi zahtevati slovenske šole za slovenske otroke na Koroškem.

— Napredek Učiteljske tiskarne. Danes prinašamo članek o organizaciji učiteljske, otroških vrtaric in učiteljske ženskih roknihi del za Jugoslavijo tiskan v cirilici. Učiteljska tiskarna v Ljubljani je prešla vso opremo in garnituro cirilskih črk za stavni stroji in bomo sedaj lahko ustrezno izpolnili predlogom na delegacijskem zborovanju da naj Učiteljski Tovariš prinaša tudi kake članke in notice v cirilici. S posebnim zadovoljstvom javljamo ta napredek našega stanovskega podjetja in priporočamo tovarišem in tovarišicam da nasvetujejo za tisk našo stanovsko tiskarno posebej pri naročilih s cirilskim tiskom. Črke si lahko oddisnijo ogleda vsak v današnji številki, posebej toplo pa priporočamo današnji članek v informativne svrhe učelicam vseh kategorij.

— Zakonski pari so pri novih draginskih dokladah prikrašani. ker naredba določa, da se onemu od obeh, ki ima manjšo draginsko doklado, izplača samo polovico pripadajočih draginskih doklade, možu pa pripade no 12 kron dnevne za ženo. V slučaju da imata oba enake draginske doklade se zmanjša doklada ženi. Proti tej odredbi so protestirale že uradnice, žene pri ministrstvu, vendar vztraja pri tej določbi finan. minister iz razloga, da zmanjša izdatke, da v principu priznava načelo enakega plačila za enako delo. — Prejeli smo več tozadevnih dopisov od prizadetih, ki jih priobčimo prihodnjič. On uredu.

— Tudi učitelji smo prizadeti pri uveljavljanju uradniških konsumov, zato opozorjamo tovariše in tovarišice na današnji uvodni članek, ker namerava država odtrati 10 % draginske doklade za te konsume. Pozivljemo predsednike okrajnih učiteljskih društev, da določijo referente in na prihodnjem zborovanju razpravljajo o tem vprašanju. Predloge in sklepe naj okrajna društva snoroče poverjeništvu UJU v Ljubljani, da bo isto potem storilo primerne korake potem svoje centrale UJU v Beogradu. Vabimo tovariše, ki se pečajo z gospodarskimi vprašanji, da izrazijo svoje mnenje v »Učiteljskem Tovarišu«.

— Kam z uradništvom in učitelstvom iz Koroške? »Jugoslavija« poroča: To vprašanje dela sedaj mnogim velike skrbi. G. dr. Rožič je v svojih člankih pozval, naj na Koroško pristojno ali tam rojeno uradništvo, učitelstvo in duhovništvo vstaja na svojih mestih. Res, da med državnimi uradniki in učitelji takih ni mnogo, več pa je duhovnikov. Ako se na odzove svoji narodni dolžnosti tudi vsa inteligenca ki službuje in uraduje sedaj v Sloveniji, bi bilo slovenskemu življu na Koroškem precej pomagano. Seveda bi v tem slučaju izgubila Slovenija svojega deželnega predsednika, višji šolski svet enega člana, SLS dva poslanca, »Slovenec« svojega glavnega urednika, Maribor dva odvetnika itd. Toda vse te izgube bi se lahko nadomestile. Radovedni smo, koliko se jih bo odreklo svoji dosednji udobnosti in šlo tja.

— Huiškanje po deželi zoper učiteljske plače. Neprestano nam dohaja poročila z dežele, da duhovščina huiška proti učiteljskim plačam kmetsko ljudstvo. Tovariše in tovarišice prosimo, da nam v vseh slučajih navedejo podrobno imena, katerega dne se je vršilo to in ob kakih prilikih. Gradivo hočemo zbrati, da osvetlimo to linbezen do bližnjega podrobnije. Branimo svojo gmočno neodvisnost proti nizkotni zavisti! Za danes priobčujemo pisno tovariša iz Goreniske ki se glasi: »Na neki šoli na Goreniskem je bila dne 24. oktobra seja kraj. šol. sveta. Razume se, da dušni nastirji nasprotujejo voditliem v vseh ozirih. Ob tej priliki predlaga vodja, naj se šola naroči na knjige »Šolske Matice«. Župnik pa se na to oglašil: »Naročite si knjige sami, saj imate mnogo večjo plačo kakor mi, če jih hočete brati.« Tako je predlog propadel. Tekom razgovorov o drugih rečeh ki spadajo k šoli mu zabrusi župnik: »Naj bo, dokler vlada

Beograd: saj bo Slovenija kmalu »avtonomna«, potem bo pa drugače. Pripravljeneva imam že celo kodo gradiva zoper Vas.« To si upa župnik, najbolj zagrizen »Šusterskičianec« reči nadučitelju, ki se mu v nobenem oziru ne more očitati krivica. On ni preživel vojne na toplem, vseh telesnih dobrot presit kakor župnik, ampak v strelskih larkih. — Tovarišice in tovariši, to nam bodi nov dokaz, kako radi bi nas tentali »Šusterskiči«.

— Slovensko učitelstvo s Koroškega (kakor poročajo listi) se bo vsled odredbe v. š. sv. pomožnosti namestilo po izpraznjenih učnih mestih v Jugoslaviji, odnosno v Prekmurju seveda le ono, ki bo vsled preganjanja od nemške strani primorano se v Jugoslavijo izseliti. — Opozorjamo na to vest in stališče višjega šolskega sveta in pozivljemo tovariše in tovarišice s Koroške, da o tem vprašanju sklepajo in potom svojih okrajnih društev sporoče svoje stališče poverjeništvu UJU v Ljubljani, da bo isto to stališče zastopalo ob potrebnih prilikah. — Kakor domnavamo, postopa višji šolski svet zelo nekonsekventno pri premeščanju koroškega učiteljskega.

— Koroški tovariši so včeraj zborovali v Dravogradu. Na dnevnem redu sta bili dve točki: 1. Nova ustanovitvev. 2. Slučajnosti. Sklicatelj Vinko Moderndorfer, odbornik velikovškega učiteljskega društva, — Vabila na to zborovanje nam sicer tov. sklicatelj ni poslal v priobčenie, prosimo pa, da se nam dološče o tem zborovanju poročilo, ki bode gotovo zanimalo vse naše članstvo širom domovine.

— Pokret je v svoji četrti številki že prenehal izhajati kot glasilo Saveza dalm. učit. in je s to številko izšel kot »organ Udruženja Jugoslovanskega Učiteljskega«. — Poverjeništvu Split.

— Neorganizovanom učitelstvu na znanje: Pokret piše: U zadnje su vreme učestale tužbe i tražbe za ovo i za ono i to baš najviše sa strane onih koji nisu u organizaciji. Upozorujemo ih jednom za svagda, da za takove naša organizacija neće ni prstom maknuti, dapače će u jednom od idućih brojeva i njihova časna imena izneti nek ih svak vidi i zna.

— Društvo učitelja-ica građanskih škola. Pokret poroča: Prilikom glavne učiteljske skupštine u Splitu, učiteljice građanskih škola obrazovali su u zajedničkoj organizaciji svoje zasebno društvo. U pravu su izabrani: D. Petranović za predsednika, M. Ležalac za podpredsednika i Jelka Rodin za sekretara. Društvo je u posebnom podnesku vlastima, koji je već predan, zatražilo da se uklone nepravde počinjene mu do sada u berivima i ostalim prinađležnostima.

— Glavna skupština »Saveza dalmatinskega učiteljskega«. Pokret poroča: Glavna učiteljska skupština koja je održana u Splitu 8. IX. i 10. septembra o. g. znači jedan datum u našoj prosvetnoj historiji. Ona je likvidirala naš dosadašnji savez i s oduševljenjem provela zaključak beogradskog kongresa o udruženju celokupnog jugoslovanskog učiteljskega u jedinstvenu organizaciju. U ozbiljnoj i dostojanstvenoj diskusiji, skupština je stvorila mnoštvo korisnih zaključaka i dala snažan impuls za njihovo praktično izvođenje. Između ostalog, ona je rešila da se šio je moguće pre osnove Učiteljski Konvikt i Učiteljska Stedionica, da se do godine priredi izložba i da se nastavi izdavanjem staleškog organa.

— Ustanovitev poverjeništvu UJU v Splitu. Na zadnji skupščini v Splitu je Savez dalmatinskega učiteljskega soglasno se izrekel za likvidacijo in se izrekel za poverjeništvu UJU — Split. Poverjeništvu je že izdalo nalog okrajnim učit. društvom, da preosnujejo svoja pravila v tem smislu.

— Hrvatski profesorji se izrekajo za stanovsko ujediničenje. Kakor znano se je dne 7. oktobra t. l. osnovalo edinstveno profesorsko društvo cele Jugoslavije; sedež mu je v Beogradu, a pokrajinska društva funkcionirajo kot njega sekcije dalje. V društvu so v enoto združena vsa dosedanja društva razen Društva hrv. prof. v Zagrebu, ki po svoji večini na zadnji svoji skupščini ni hotelo pristopiti k centralnemu društvu; oni hrvatski profesorji, ki so za ujediničenje (je jih že doslej kakih 150—200), smnejo sedaj posebno organizacijo, ki pristopi kot sekcija k centralnemu društvu. Ustanovna skupščina zagrebske sekcije bo dne 1. novembra ob 10. dopoldne v kemijski predavalnici I. realne gimnazije v Zagrebu. Profesorji, ki se je udeležijo, dobe polovično vozno karto, t. j. njih cela karta velja tudi za nazaj.

— Madžarske intrige v Prekmurju. Iz Murske Sobotice poročajo »Slovenskemu Narodu«: Našim Madžaronom je začel rasti grenob. Vse, kar je slovenskega, jih bode v oči. Na vse mogoče načine delajo na to, da se zmanjša ugled slovenskih uradnikov. Posebno pa jim je na potu slovensko učitelstvo, ker se zavedajo, da je ravno naše zavedno učitelstvo oni faktor, ki ruši tla madžaronstvu. Zato delujejo z vsemi mogočimi sredstvi, da bi vsaj nekaj rešili. Odstavljane učiteljskega s strani madžaronkega sosveta je na dnevnem redu. Istočasno pa se vrši agitacija za madžarke paralelke. V osrčju Prekmurja se je dogodil slučaj, za katerega mora zvedeti naša javnost. Na tukajšnji državni

šoli je vodja Prekmurec, ki deluje v protinarodnem duhu. Na tej šoli se letos ni otvoril pouk z madžarskim učnim jezikom, ker je število učencev madžarske narodnosti premajhno. Šolski vodja je zato sestavil skrivaj, brez vednosti staršev, listo otrok, katero je uradno predložil civilnemu komisarijatu z zahtevo, da se odpreta za te otroke dva madžarska razreda. Ob enem je trdil, da starši teh otrok izrecno zahtevajo, da se njih deca poučuje v madžarskem jeziku. Toda njegove intrige se niso posrečile, ker se je ugotovilo, da starši nad tri četrti teh otrok ne vedo ničesar o kakih podobni zahtevi in da celo zahtevajo slovenski pouk za svoje otroke. V tej listi se nahajajo celo imena otrok, ki obiskujejo druge šole in ki jih ni v Prekmurju, ampak se v šoli na Madžarskem. Upamo, da bo merodajna oblast storila svojo dolžnost, in da bo višji šolski svet zelo previden pri podelitvi definitivne službe, katero mora dobiti zaveden Slovenec. Višji šolski svet v Ljubljani tudi prosimo, da pošlje k nam kakega specialnega nadzornika, da bodo mogli gospodje v Ljubljani dobiti jasno sliko o prekmurskem šolstvu.

— Izpiti iz glasbe za meščanske šole. Poverjeništvu za uk in bogočastje dovoljuje z razpisom dne 2. oktobra 1920, št. 4701, da se sme v zmislu čl. V. točke 2. predpisa za usposobljenostne preizkušnje na učiteljskih z dne 31. julija 1886 št. 6033 delati tudi specialni izpit iz petja za meščanske šole izpita iz goslanja in igranja na klavir.

— Za obrtne nadaljevalne in strokovne šole. Dne 5. septembra t. l. se je vršil v Celju kongres načelnikov slovenskih obrtnih združenj in društev, na katerem so udeleženci pretresovali temeljito razna v njih stroko spadajoča vprašanja ter se zjediniili na obširen obrtniški program. Ki zadeva tudi obrtno nadaljevalno in strokovno šolstvo v Sloveniji. Dotični sklepi se glase: Ministrstvo za uk in bogočastje se nrosi da obrtne nadaljevalne šole takoj podpravi in že s pričetkom šolskega leta začne s poukom v vseh krajih kjer je dana potreba. Ako tega ne bi bilo mogoče že sedaj izvesti, naj se vzdržujejo vsaj že obstoječe obrtne nadaljevalne šole in se skrbijo za ustanovitev novih nujno potrebnih šol. Poverjeništvu za uk in bogočastje v Ljubljani prosimo, da naš predlog krepko podpira. Ministrstvo za trgovino in industrijo, ministrstvo za uk in bogočastje in dotična poverjenišstva se nprošajo, da skrbijo ob državnih stroških za obrtne strokovne tečaje in ustanovitev strokovnih šol. Za pouk iz praktičnih predmetov naj se pritegnejo izkušeni mojstri.

— Slovenska šolska Matica bo izdala za leto 1920, troje knjig, in sicer: Fr. Fink »Posebno ukoslovje slovenskega učnega jezika v osnovni šoli«. Ta knjiga je že dotiskana in vezana 2. Dr. Ljudevit Pivko in Schaub: »Telovadba I. zv. Je že vse postavljeno. 3. Letopis, ki bo priobčil Schreinerjev Macherjev in Krulčev nekrolog. Pokojnemu Bežku bo na posvečena decemberska »Popotnikova« številka. P. n. poverjenike Slovenske Šolske Matice prosimo, da se požurijo z nabiranjem naročnikov. Publikacije bodo izšle takoj po Božiču, če nam bodo vposlali poverjeniki imenik članov. Članarina znaša za vsakega člana 8 din. Odbor je vložil prošnjo za podpora na ministrstvo prosvete in na poverjeništvu za uk in bogočastje.

— Enorazredna ljudska šola na Preloki ob Kolpi s 139 vsakdanjimi učenci je postala ekskurenda Adlešičke šole. Tudi znak »urejenih« belokranjskih razmer!

— Na dvorazredni ljudski šoli v Ratečah na Gorenjskem je popolniti mesto učiteljice. Prosto stanovanje s kuhinjo. Obrniti se je čimprej na šolsko vodstvo v Rateče.

— Tovarišica iz Beograda išče meblovano sobo v Ljubljani. Prišla bi najraje h kakim učiteljskim družini. Sprejme seveda tudi drugje. Prijave na uredništvo »Učit. Tovariša«.

Neodrešena domovina.

— r Vsem tistim, ki mislijo na vrnitev! Razški uradni list z dne 8. oktobra objavlja razglas civilnega komisarijata v Koprni, s katerim se razpisuje 55 nadučiteljskih ozir. učiteljskih mest na slovenskih in hrvatskih ljudskih šolah koperskega okraja. Prošnje je vlagati do 15. novembra t. l. Podoben razglas je izdal civilni komisarijat za gorški politični okraj. V gorškem okraju je razpisanih 75 učiteljskih mest, in sicer nadučiteljskih za dve in večrazredne šole 21, mest za učitelje-voditelje na enorazrednih šolah 13, za potovalne učitelje 3, učiteljskih mest na večrazrednih šolah 12, mest za učiteljice na dvo in večrazrednih šolah 26. Prošnje do 25. novembra na okrajni šolski svet. »Edinost« dostavlja k razpisu: Ker se naše šole otvorojo le tedaj, ako bodo na razpolago učne moči, apeliramo na naše učitelstvo, da se udeležijo natečaja in naj ne zaničuje tudi manjših manj vabljivih krajev. Ker imamo zagotovilo od merodajne oblasti, da se bodo v široki meri upoštevale tudi prošnje tistih učiteljev, ki momentano prebivajo izven pre-